VII. évfolyam. Budapest, 1897. évi február hó 17-én. 14. (560) szám.

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek). Üllői-út 25. szám. Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Meghivó.

A közgazdasági szakosztály f. hó 20-án azaz *szombaton* d. u. 4 órakor a *Köztelken* ülést tart.

Tárgyak:

1. A cs. kir. bécsi gazdasági egyesület átirata az európai vámunió és a börze reformja tárgyában.
2. *Rubinek* Gyula felolvasása „A kartellekről".

Gróf Eszterházy Miklós Móricz,
szakosztályi alelnök.

Meghivó.

A szőlőmivelési és borászati szakosztály f. hó 23-án, azaz kedden d. u. 4 órakor a Köztelken ülést tart.

Tárgyak:

1. Az 1893. XXIII. t.-cz. végrehajtási rendeletének módositása.
2. Szőlészeti tanulmányut rendezése.

Gróf Zselénski Róbert,
szakosztályi elnök.

Meghivó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület *kertészeti és gyümölcstermelési szakosztályának* 1897. évi február hó 26-án (pénteken) d. u. 4 órakor a Köztelken tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. Nádból készült ojtványvedő köpenyegek bemutatása.
2. Gyümölcsértékesitési szövetkezetek létesitése.

Báró Lipthay Béla s. k.,
szakosztályi elnök.

XIV. tenyészállatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a nagyméltóságu földmivelésügyi miniszter támogatásával a f. év **május hó 2., 3. és 4-ik napjain tartja meg djazással egybekötött XIV. tenyészállatvásárját** az Erzsébet-királyné-utja mentén fekvő volt ezredéves kiállitás **állatkiállitási csarnokában.**

A tenyészállatvásárra hozható: *szarvasmarha, juh* és *sertés;* sertések azonban csakis a földmivelésügyi miniszter külön engedélye alapján engedtetnek a vásárra.

A tenyészállatvásárral kapcsolatban **gépkiállitás, műtrágya- és abraktakarmány kiállitás** is fog rendeztetni.

A vásár tervezetét és bejelentési iveket a rendező-bizottság az ismertebb tenyésztőknek és gépgyárosoknak márszetküldötte. A kik a tervezeteket nem kapták meg s arra igényt tartanak, azoknak kivánatra a rendező-bizottság megküldi a szükséges nyomtatványokat.

Minden a tenyészállatvásárra és gépkiállitásra vonatkozó felvilágositással s bejelentési ivekkel készségesen szolgál az OMGE. titkári hivatala (Budapest, Köztelek).

A XIV. tenyészállatvásár rendező-bizottsága.

Az OMGE. rendkivüli közgyülése.

(1897. február 14.)

Jelen voltak: gróf *Dessewffy* Aurél elnöklete alatt gróf *Andrássy* Aladár és *Bujanovics* Sándor alelnökök, *Balás* Árpád, *Battó* Ferencz, *Bálinffy* Pál, *Bernát* István, *Benedikty* Gyula, *Bohn* Gyula, *Buday* Barnabás, *Cserháti* Sándor, dr. *Csillag* Gyula, dr. *Darányi* Gyula, *Darányi* Kálmán, *Daróczy* Vilmos, *Debreczeny* Endre, *Domahidy* István, dr. *Drucker* Jenő, *Emődy* József, *Fehér*, Amade, *Felbert* Gyula, *Forster* Géza, *Forster* Aurél, *Galgóczy* Károly, *Gosztonyi* Kálmán, *Hirschfeld* Arnold, dr. *Horváth* Jenő, *Jeszenszky* Pál, gróf *Kasstel* László, gróf *Károlyi* Sándor, *Kirchner* Lajos, *Klima* Miklós, *Kodolányi* Antal, *Koppély* Géza, *Kostyán* Ferencz, *Kovács* László madi, *Kvassay* Jenő, *Körmendy* Henrik, *Láczay* László, *Landesz* József, *Lejthényi* György, *Lipthay* Ágoston, *Löcherer* Andor, gróf *Mailáth* Géza, *Makfalvay* Géza, *Malatinszky* György, *Melczer* Gyula, *Meskó* Pál, *Mezey* Gyula (Tornócz), *Novotny* Károly, *Oláh* József, ifj. *Paikert* Alajos, *Pap* György, *Rapcsányi* Kálmán, *Renner* Gusztáv, *Reusz* Henrik, dr. *Rodiczky* Jenő, *Scitovszky* János, *Serfőző* Géza, *Somsich* Andor, *Sorecz* Lajos, *Szabó* Ferencz szántói, *Szalay* Imre, *Szántó* Lajos, *Szerdahelyi* Aladár, *Szevera* Károly, *Szilassy* Zoltán, *Tahy* István, *Tóth* Lőrincz, *Ungár* Lajos, *Veczkó* Béla, *Wilfing* Nándor, *Wiener* Mosko, *Zalesky* Jenő, *Zoltán* Elek és gróf *Zselenski* Róbert egyesületi tagok s a tisztviselőkar teljes számban.

Gróf *Dessewffy* Aurél az OMGE. elnöke üdvözölvén a megjelent egyesületi tagokat, megnyitja a közgyülést, melynek főtárgya: az egyesület alapszabályainak megváltoztatása, illetve módositása. Ennek szüksége azon körülmény folytán forgott fenn, hogy a gazdasági egyesületek országos szövetsége megalakittatván, alapszabályait megalkotta s ennek kifejezésre kell jutnia az OMGE. alapszabályaiban is, de másrészt az egylet természetes fejlődéséből kifolyólag is szükségessé vált egyes pontok megváltoztatása.

A közgyülés jegyzőkönyvének hitelesitésére felkéri *Makfalvay* Géza és Bálinffy Pál tagokat. A tárgyalás sorrendjére nézve megjegyzi, hogy helyes volna az igazgató-választmány által előterjesztett módositott alapszabálytervezetet pontonként tárgyalás alá venni akként, hogy felolvastatnának az egyes szakaszok s mindeniknél megtennék a t. közgyülés tagjai az észrevételeket.

Dr. *Darányi* Gyula: mivel az alapszabály-tervezet, ugyszintén a szolgálati és fegyelmi szabályzatok az OMGE. minden egyes tagjának a közgyülési meghivóval egyidejűleg megküldettek, volt alkalma minden tagnak az azokban foglaltakra nézve tájékozást szerezni. Indítványozza azért, hogy tekintse a tervezeteket a közgyülés felolvasottnak. (Helyeslés).

Gróf *Dessewffy* Aurél elnök még azt jegyzi meg, hogy előadó ur olvasná a szakaszok czimeit s mindenki megtenné ahhoz észrevételeit.

Rubinek Gyula ügyvezető titkár: (olvassa az alapszabály-tervezet I. részének szakaszait).

Az alapszabály-tervezet 1., 2., 3., 4. szakaszait a közgyülés egyhanguag elfogadja.

Az 5. szakasznál

Forster Géza igazgató az *a*) és *b*) pontjai helyébe a következő szövegezést ajánlja:

Magyar Mezőgazdák szövetkezete, Budapest, Alkotmány-utoza 31. Váczi-körut sarok.

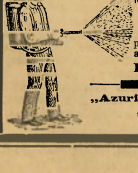

Több évi tapasztalat után bebizonyult, hogy a legtökéletesebb és tartósságánál fogva a legolcsóbb és legtökéletesebb permetezőgép a **Vermorel** féle

„ECLAIR"

peronospora permetező, mely eddig mincen versenynél az első díjat nyerte el.

Kizárólagos magyarországi képviselet.

Ár 21 forint csomagolással.

„Azurin" 1 frt 25 kr. kilogrammja,
„Rézgálicz" 30 frt méternázsánként,
„Raffinánczs" 48 kr. kilogrammja.

A t. ez. gazdák és szőlőbirtokosok figyelmébe.

Az előreláthető **tömeges tavaszi** megrendelésekből kifolyólag — **késések elkerülése czéljából** — kérjük különösen az **„ECLAIR"** permetező megrendeléseket előjegyzés végett mielőbb hozzánk juttatni.

Mai számunk 16 oldal.

a) Örökalapító tag az, a ki legalább 1000 korona alapitványt tett vagy tesz az egyesület czéljaira. Ezen joga mindenkor az alapító családi nevét viselő fiutódra száll reá, még pedig arra, a kire azt vagy örökalapitványt tevő, vagy a többi örökös, érvényes rendelkezési okiraban átruházza. Alapitó tagok, ha 1000 koronára kiegészitik alapitványi tőkéjüket, örökalapitókká lehetnek.

Az egyszeri átruházási jog, mely eddig mindenkit megilletett, a ki 200 pengő forintot, vagy 400 koronánál nagyobb alapitványt tett, az eddigi ily alapitóknál továbbra is megmarad.

b) pont helyett:

Alapitótag az, a ki az egyesület számára legalább 400 korona tőkét biztosit. Az alapitótagság át nem ruházható.

Az inditványozott pontokat a közgyülés elfogadja; a sarakszat többi pontjai változatlanul elfogadtattak, ugyszinte a 6. szakasz is.

Makfalvay Géza a 7. *a)* §. rendelkezéseit a 8. §-al kellene kombináli, mivel tulszigoru rendelkezés foglaltatik a tagok szavazati joguk gyakorlására nézve. Ki kell tehát a 7. §. a) pontjában mondani azt, hogy *„a közgyülésen csak azok a tagok szazashatnak, kik az előző évben fizetési kötelezettségüknek eleget tettek és ezt a 7. §. j) pontja alapján igazolják.“* A szakasznak többi része elmarad. (Helyeslés.)

Gróf *Desseuffy* Aurél elnök ily értelemben mondja ki a közgyülés határozatát.

A 8., 9., 10., 11., 12., 13. szakaszok változatlanul elfogadtattak.

A 14. szakaszt.

Makfalvay Géza inditványára a közgyülés következőleg módositotta:

14. §. Aki nyereségvágyból származó vagy a közerkölcsiséget sértő, valamely büntett, vagy vétség miatt *jogérvényesen elitéltetett*, nem vehető fel a tagok közé, vagy ha már tag volna, az igazgató-választmány, illetve a közgyülés 12. § *b)* által a tagok sorából törlendő.

Kizárható a tagok közül az is, aki akár erkölcsi, akár anyagi kárt okoz az egyesületnek.

A 15.—21. szakaszokat a közgyülés változatlanul elfogadta, mig a 22-ik szakaszt

Makfalvay Géza javaslatára akként módositotta, hogy a pont 3-ik sorában *„szavazdap alkalmazandó“* kitétel helyett e kifejezés tétessék be: *„titkos szavazásnak van helye“.*

A 23.—31. szakaszok változtatás nélkül fogadattak el, a közgyülés mellőzvén Makfalvay Gézának a 31. §. *d)* pontjának módositására irányuló javaslatát.

A 32.—65. szakaszok szintén változatlanul fogadattak el.

A 66. szakasznál

Makfalvay Géza inditványozza, hogy e pontban körülirassék, hogy a megválasztott egyesületi tisztviselő egy vagy két évi ideiglenes alkalmazás után véglegesitettek, dr. *Csillag* Gyula ennek preczizirozását feleslegesnek tartja, mert könnyen előfordulhat azon eset, hogy az ideiglenes alkalmaztatás még egy évnél is rövidebbre szabható, ha t. i. az illető már más egyesületnél vagy intézetnél hasonló szolgálatot teljesitett. A szakasznak mostani alakjában való megtartását inditványozza.

A közgyülés e szakaszt, valamint a tervezet többi szakaszait is változtatás nélkül fogadta el.

Gróf *Desseuffy* Aurél elnök: Most következik a gazdasági egyesületek országos szövetségének *alapszabálytervezete* tárgyalásra, mely a II. részt képezi.

Az 1., 2., 3. szakaszok elfogadtattak.

A 4. szakasznál

Galgóczy Károly kifejti, hogy félreértésre adhat okot az, hogy ha a szövetség alapszabálytervezetében egyik helyen egész megyére szóló működési területű gazd. egyletekről van szó, mig ugyan e pontban megadjuk a gazdakörökének is ugyanazt a jogot.

Rubinek Gyula ügyvezető titkár felvilágositásul megjegyzi, hogy e megállapodások a szövetségnek oly fontos elvi határozatain alapszanak, hogy ezeket a közgyülésnek megváltoztatni nem lehet. Egyébként csak azok a gazdakörök közvetlenül tagjai a szövetségnek, ahol a megyében egyesület nincs.

Gróf *Desseuffy* Aurél elnök: Azt hiszi, hogy ez a szövetségi nagygyülésen képezheti majd vita tárgyát.

Az 5. §-ra nézve

Rubinek Gyula előterjeszti a következő szöveget:

5. §. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének a mezőgazdaság érdekeit szolgáló s országos jellegü szövetkezetek is lehetnek tagjai, melyeknek felvétele fölött esetről-esetre a szövetségi nagygyülés határoz. (21. §. c). A szövetkezetek közgyülési határozattal lépnek a szövetség életkörébe és sem alapszabályaiknak a jelen alapszabályok függelékét képező III. Részszel való kiegészitésére, sem a II-ik rész II. §. végrehajtására nem kötelezhetők.

A közgyülés az 5. szakaszt az előterjesztett alakban fogadta el. A II. rész többi pontjait, valamint a III. részt képező függeléket a közgyülés változatlanul elfogadta.

Gróf *Desseuffy* Aurél elnök: határozatképp kimondja, hogy a közgyülés megbizza az elnökséget, hogy a módositott alapszabályokat a földmivelésügyi kormányhoz jóváhagyás végett beterjeszsze és jóváhagyás után azok az egyesületre nézve kötelezővé lesznek.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége központi teendőinek elvállalása és az évi hozzájárulás.

Az alapszabályok megváltoztatásából folyólag a rendkvüli közgyülés egyhangulag kimondja, hogy az OMGE. a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének központi teendőit elvállalja és utasitja az igazgató-választmányt, hogy e tekintetben a szükséges előmunkálatokat eszközölje és a tisztikart azoknak a végrehajtására utasitsa. Elhatározza egyuttal a közgyülés, hogy a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének központi kiadásaihoz 1897. évre 3000 koronával járul hozzá.

Az egyesületi tisztikar, segéd- és szolgaszemélyzet szolgálati és fegyelmi szabályzatának megerősitése.

A közgyülés az igazgató-választmány által beterjesztett tisztviselő, segéd- és szolgaszemélyzet részére kidolgozott szolgálati és fegyelmi szabályzatot változtalanul elfogadta s azokat az egyesületi alkalmazottak részére kötelezőnek mondotta ki s a végrehajtással az igazgató-választmányt bizza meg.

Gróf *Desseuffy* Aurél elnök: mivel az alapszabályok értelmében a közgyülés megtartása előtt 8 nappal inditvány be nem adatott s a mai ülésnek egyéb tárgya nem lévén, az ülést berekeszti.

A Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete.

Február 14-én délután 4 órakor a Köztelken gróf *Desseuffy* Aurél elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott. A közgyülés örömmel vett tudomást az igazgatóság által előterjesztett jelentésből arról, hogy a Szövetkezet deczember 14-ike óta működését megkezdette, a központi vásárcsarnokokban mint hatósági közvetitő működik. Eddig összesen 319 küldeményt értékesitett 8309 frt 18 kr értékben. A Szövetkezetnek van 199 tagja 358 üzletrészszel; a tagok között több gazdasági egylet, szövetkezet, város és község szerepel mint jogi személy, ugy hogy bár csak 199 tagja van a szövetkezetnek, a tagsági alapon a beküldésre jogosult több mint 7000 egyén.

A közgyülés az igazgatósági jelentés tudomásul vétele után Karsai Albert elhunyt igazgatósági tag helyét a még két üresedésben levő igazgató tagsági helyet töltött be, megválasztattak *Biró* Lajos. *Tahy* István és gróf *Zichy* Aladár.

A közgyülés ezután az alapszabályokat tárgyalván, azokat némi módositások után beterjeszteni határozta a kereskedelmi és váltótörvényszékhez jóváhagyás végett.

Ezután a szövetkezet az országban létesitendő gyümölcsértékesitési szövetkezetek tervezét vette tárgyalás alá, a mely szerint e szövetkezetek központja gyanánt a Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete van kontemplálva. A szövetkezet vállalkozott arra, hogy a tervezet szerint mindazon gyümölcsértékesités czéljából létesitendő vidéki szövetkezeteknek központja lesz, a melyek egy üzletrész jegyzésével tagul belépnek. A gyümölcsértékesitési szövetkezetek létesitése érdekében tárgyalt alapszabálytervezetet az OMGE. kertészeti és gyümölcstermelési szakosztálya február hó 26-án a vidéki érdekeltség czélsés körének bevonásával fogja megbeszélés tárgyává tenni.

Magyar agrárpolitika.

Irta: **Rubinek Gyula.**

A ki a mult évi nemzetközi gazdakongresszus előkészitő munkálatait ismeri, tudni fogja, hogy a magyar kormány ez akciója nem valami nagy rokonszenvel találkozott a külföld gazdasági köreinél, amennyiben a magyar viszonyokról nem valami kedvező véleménynyel voltak és csakis a földmivelésügyi miniszter tapintatának és igazán szabadelvü felfogásának köszönhető az, hogy e nagy jelentőségü és kiváló eredményü nemzetközi gazdakongresszus oly arányokban volt megtartható. Annál nagyobb meglepetést szült ugy a kongresszuson résztvevő külföldiek, mint a hazai tagok soraiban, hogy az u. n. magyar liberális közgazdasági politika a kongresszuson alig volt képviselve.

A magyar merkantil körök a kongresszustól való tartózkodásának fő oka az volt, hogy a földmivelésügyi miniszter a nemzetközi gazdakongresszus ügyében meginditott akciója körükben egyáltalán visszhangra nem talált s hogy annak jelentőségét leszálitsák, sikereit csökkentsék, a kongresszustól s különösen a felszólalásoktól sztrájkszerüleg tartózkodtak.

De ha feltünést keltő volt a magyar merkantilisták eme tartózkodása, még feltünőbb *Tisza* István a *„Magyar agrárpolitika“* czimmel megjelent közgazdasági tanulmánya, amely a nemzetközi gazdakongresszus által felállitott kérdésekre felelve most a kongresszus után igyekszik érvényre juttatni a magyar merkantilis közgazdasági politika vezérelveit. Nagyon valószinü, hogy a munkálat tulajdonképp a nemzetközi gazdakongresszusra készült, de a fentebb emlitett általános sztrájkmál fogva annak publikálása elmaradt. S most — miután az elhallgatás és mellőzés taktikája sikeresnek nem bizonyult és az agrármozgalom nálunk is mindenkésbb hullámokat vet, — ugy látszik elérkezett az ideje, hogy a nemzetközi gazdakongresszusra készült munkálat az agrármozgalom ellensulyozására és a nemzetközi gazdakongresszusra sulyos érveinek gyengitésére közzététessék.

S Tisza István egyéniségén kivül a röpiratnak ez adja meg a jelentőséget.

A kiknek módjukban volt Tisza Istvánnak a gazdakörökben való legutóbbi szereplését figyelemmel kisérni, ugy bár azok a legkevésbbé találkoztak rokonszenvvel, mégis tagadhatatlan, hogy a kölcsönös érintkezés folytán igen sok kérdésben találkozik Tisza István álláspontja az agrárirányzat álláspontjával.

A jelen röpirat nemcsak elismerése a magyar agrármozgalom jelentőségének, de negativ elismerése a mozgalom széljai helyességének is.

Negativ, mert a röpirat a mozgalom széljainak legnagyobb részét helyeseknek és kivánatosaknak tartja; csakis azok időszerüségét kifogásolja. De nézetem szerint reánk gazdákra

nézve kiváló fontossággal bír ezen röpirat már csak azért is, mert egyenesen állást foglal a *szabad kereskedelmi irányzattal szemben* akkor, amidőn a védvámpolitika mellett foglal állást.

Igaz ugyan, hogy a mig a vámpolitikában a röpirat szerzője a szabad kereskedelmi irányzatot határozottan károsnak nyilvánitja, addig más egyéb téren a legtulzóbb szabad verseny álláspontjára helyezkedik. És épp az sarkalatos gyöngéje az egész munkálatnak, hogy a szerző egy helyen a szabad verseny korlátozása, más helyen pedig a korlátlan szabad verseny fentartása mellett foglal állást; s igy lépten-nyomon következetlenségekbe esik. Igy azután sem nem agrárius, sem nem merkantilista; sem bent nincs, sem kint nincs. Már pedig aki egyszer „á"-t mondott és a szabad verseny theoriját egy oly fontos pozicióban, mint a vámpolitika elvetette, annak „b"-t is kell mondani; azaz a szabad verseny korlátozását a közgazdaság minden ágazatában a legnagyobb következetességgel kell keresztülvinnie.

A röpirat szerzője objektiv kritikát kér, természetesen elsősorban azok részéről, akik ellen a röpirat iródott.

Kritikánk objektiv lesz s bizonynyal objektivebb, mint a röpirat iróját, aki bizony a liberális iskola türelmetlenségével személyeskedés és gyanusitásoknak nem egy helyen enged tág teret.

A röpirat birálatánál ugyanazon sorrendet követjük, amelyet szerző felállitott s ebből folyólag legelőbb is foglalkoznunk kell a tultermelés kérdésével.

Van-e tultermelés?

A tultermelés elmélete csodálatos átalakuláson ment át rövid fél századon belül. Mig ugyanis a század középén *Say* a tultermelés lehetetlenségének theoriáját a *théorie des débouchés*-t felállitván, ezáltal a szabad kereskedelmi irányzatnak vetette meg alapjait; addig a század végén ugyanezen szabad kereskedelm irányzat képviselői a tultermelés theoriájából igyekeznek a gabonaárdepressziót kimagyarázni.

Csodálatos változása a nézeteknek, de minden esetben jellemző, hogy a szabad kereskedelmi irányzat szülte bajokat nem az okra, hanem az okozata igyekszenek háritani. Ezzel szemben mi agráriusok azt vitatjuk, hogy nincs tultermelés, hanem igenis a szertelen spekuláció az árak irányításának ezen veszedelmes eszköze, a tultermelés látszatát kelti fel azáltal, a kedvező konjunkturákat kihasználva egyes világpiaczokra nagy mennyiségü gabonát importál tekintet nélkül arra, hogy azt a belfogyasztás igényli-e vagy sem.

Miután a világpiaczokon mutatkozó árhullámzások kihatással vannak az összes börzékre, a gabonával üzött ily spekulaczionális müveletek nemcsak a helyi piaczon, de az összes piaczokon érvényesitik hatásukat és igy egy helyi piaczon mutatkozó időleges és mesterségesen előidézett tulkinálat reakcziója az összes börzéken nyilvánuluán, az egész világra nézve a tultermelés látszatát kelti fel. Mert tagadhatatlan, hogy ha a tultermelés tényleg azokban az arányokban fennállott volna, amint azt a legközelebb mult években bebizonyitani igyekeztek a látható és láthatatlan óriási készletek felsorolásával, ugy azoknak az állapotoknak kellett volna bekövetkeznie a buzatermelés terén, ami bekövetkezett a czukortermelés terén s a szeszterméklés terén, hogy kézzelfogható termelési többleteknek, készleteknek kellett volna fenmaradni egyik évről a másikra, amelyek mint ilyenek gyakorolhatnának nyomást az árak alakulására.

De ha ez igy lett volna, vajjon lehetséges-e az, hogy egyetlen egy év silány termése hiánylatot teremtsen, illetve a kereslet oly mértékben fokozza, mint az a folyó évben jelentkezett.

Ha a tultermelés tényleg létezett volna, akkor ma Amerika óriási felhalmozódott készlete éppugy ellensulyozná az áremelkedést, mint annak előtte, akkor Kelet-Indiában nem pusztitana az éhinség és pestis, mert csak a mult évek felhalmozódott készleteit kellene elővenni.

Hogy tényleg sem a jelenben, sem a multban az árdepressziónak nem a tultermelés volt az oka, hanem egyéb más faktor, az kitünik a világ termelési és a világ népesedési statisztika adatainak egybevetéséből is.

A világ népessége volt:

1880-ban	1.317,780,639
1890-ben	1.533,205,034

és a népesség évenkénti egy %-os növekedését alapul véve

1897-ben	1.640,529,386.

Ezzel szemben a világ buzatermése volt 1880-tól 1885-ig 743·6 millió hl., mely arányt alapul véve, illetve hasonló fogyasztási képességet feltételezve az 1897-ik év világnépességének 926 millió hl. buzatermés felelne meg.

Tényleg azonban termett 1896-ban a földmivelésügyi m. kir. miniszter által kiadott statisztikai adatok szerint 824·45 millió hl., ami a folyó évi szükségletnek szemben 46·05 millió hl. kevesbletet mutat, miután az évi szükséglet ugyanezen kimutatás 1896/97. évekre 874·6 millió hl.-ben állaptja meg.

Ezen világstatisztikai adatokból tehát kétségtelen, hogy 1880. és 1885-ik évekhez képest — amidőn még a tultermelés theoriája nem volt oly erős, mint a jelenben — a fogyasztásnak a népesség számarányában sokkal kevesebb buzakészlet áll ma rendelkezésére, mint a multban.

Ezen világstatisztikai adatok hitelét sokban kétségbe lehet vonni, bár kétségtelen, hogy a számitásoknál s becsléseknél elkövetett hibák több évre elosztva kiegyenlitik egymást. De szolgálhatok a világstatisztikánál sokkalta megbizhatóbb adatokkal is, a tultermelés nem létének bebizonyitására.

Elég ha azoknak az államoknak a termelését és fogyasztását vesszük alapul, amelyek régebben termelési statisztikai adatokat gyüjtenek és amelyek kereskedelmi forgalmát közvetlenül ellenőrizhetjük.

Ezek az Egyesült-Államok, Kelet-India, az Ausztráliai brit birtokok és Algir egyéb világrészek államaiból, továbbá Franczia-ország, Oroszország, Olaszország, Magyarország, Németország, Nagy-Británia, Ausztria, Belga, Német-Alföld, Svédország, Dánia, Románia az európai államok közü[1].

Ezen 16 állam termése volt:

1884-ben	689·96 millió hl.
1889 „	713·069 „ „
1896 „	683·85 „ „

Ezen adatokból, amelyek a becslésen messze felülálló megbizhatóságu statisztikai adatokon nyugszanak, világosan kitünik, hogy a buzatermelés az utolsó évtizedben egyáltalában nem emelkedett oly mértékben, hogy ez által az árdepresszió indokolva volna; sőt ellenkezőleg a világ népességéhez viszonyitva jelenleg aránylagosan tényleg kevesebb buza áll rendelkezésére a fogyasztásnak, mint a 80. évek idején.

Már most a szabad kereskedelem és az agrárnézetek kiegyenlitésekép Tisza István röpiratában azt a theoriát állitja fel, hogy a tultermelést annak azon etimologikus értelmében, mely szerint évenkint többet termelünk, mint a mennyi tényleg elfogyasztódik, komoly ember nem hitte volna.

Mert szerinte tultermelésnek gazdasági értelemben azon állapot nevezendő, midőn az egész termés csak a termelőt romlással fenyegető nyomott árakon találhat fogyasztóra. Szerinte olcsó árak mellett tetemesen nő a fogyasztás nemcsak, mert abszolute több élelmet vesz a szegényebb néposztály magához, de mert a kevesebb értékü lisztanyagok, rozs, tengeri helyett mind nagyobb mérvben buza fogyasztásra megy át.

Bár az előzők után, a midőn kétségtelenül bebizonyitottuk azt, hogy a buzatermelés a népesség arányában nem hogy emelkedett, sőt csökkent, s Tisza István á tal felállitott tétel tarthatatlansága nyilvánvaló, mégis foglalkoznunk kell azzal már csak azért is, hogy ezen adatok tarhatatlanságát bebizonyitsuk, a melyekre tétele igazolhatása czéljából támaszkodik.

A röpirat Magyarország és Ausztria termelését és fogyasztását az alábbiakban tünteti fel:

	Monarchia termése	Netto kivitel	Belfogyasztás	Egy főre	Átlagos buzaár	
	millió hektoliter			hl.	frt.	
1871—1875.	30	0·1	29 9	0·83	12·72	
1886—1890.	62	6	56	1·40	8·06	

Ezen egybeállitásnak igen sok lényeges hibája van. Igy 1-ször az, hogy a belfogyasztás kiszámitásánál a vetőmagszükséglet nem veszi egyáltalán tekintetbe.

Már pedig ez az 1871—75-ik évek átlagában 7·8 millió hl.; 1886—1890. évek átlagában 10 millió hl. volt.

Az 1871—1875. évek kivitele sem 0·1 millió hl., hanem 1·2 millió hl., nem is szólva arról, hogy az összehasonlitási felvett években magas áraink és igen bő terméseink voltak.

Ha ezen alapon állitjuk össze a táblázatot, ugy az alábbi adatokat nyerjük:

	A monarchia termése	Netto kivitele és vetőmag	Belfogyasztás	Egy főre	Budapesti buzaár átlag
	millió hl.			hl.	frt
1871—1875.	30	9	21	0·58	—·—
1886—1890.	60	16	44	1·10	—·—

Már most szembeállitva az egy főre eső buzamennyiséget, monarchiánkra nézve igazoltnak látszanék Tisza Istvánnak azon feltevése, hogy a buzaárak esésével a buzafogyasztás aránylagosan növekedik. Ezen növekedés a jelzett idő alatt nem kevesebb, mint 52, illetve szerző adatai szerint 57 literre rug. Ezzel szemben nem hivatkozom másra, csak szerzőnek Hollandiáról és Angliáról közölt adataira. Ugyanezen idő óta Angliában a fejenkénti fogyasztás 1·98 hl.-ről 2·25 hliterre, azaz 27 literrel; mig Hollandia fejenkénti buzafogyasztása 1·09 hliterről 1·43 hliterre, azaz 32 literrel emelkedett.

Vajjon hihető-e az, hogy összehasonlitva Anglia és Hollandiának fejlődését Monarchiánk fejlődésével, Monarchiánk fogyasztóképessége Anglia és Hollandia fogyasztóképességéhez képest kétszeres arányban emelkedett volna?

És vajjon egyáltalán hihető-e, hogy Monarchiánk buzafogyasztása Holandiáéval egyenlő legyen és hihető-e ez különösen akkor, amidőn Angliában a buza árak ugyanazon idő alatt 48·5%-al; Monarchiánkban pedig 36·5%-al csökkentek, tehát a midőn a buzaár csökkenése Angliában 12%-al nagyobb mint Monarchiánkban? Nem-e éppen Tisza István által felállitott theoria alapján Anglia fogyasztásának kellett volna rapid módon emelkednie, vagy legalább is nagyobb mérvben, mint a mint Monarchiánké emelkedett.

A magyar statisztikai adatok tarthatatlansága tehát kétségtelen. Kétségtelen különösen az 1871/75. évre vonatkozólag, a mennyiben felette valószinü, hogy a Monarchia buzatermelése sokkal magasabb volt és hogy ez a statisztikai adatokban kifejezésre nem jutott annak oka az, — hogy a mint magát Tisza István helyesen kifejezi — e termelési statisztika hasból vett számokon alapul. De nem csak a régi 70-es évek adatai silányak, amidőn a Monarchia buzatermelését 30 millió hl.-re becsülik, holott 1868-ban magának Magyarországnak buzater-

mése 29·56 millió hl. volt, hanem hiányosak s megbizhatlanok a jelen kor adatai is.

Igy az 1894/95. évi „Közgazdasági és statiszikai évkönyv" 176. lapján az alábbiakat olvashatjuk:

„Az sem lehetetlen azonban, hogy jelenlegi buzaterületünk tul van becsülve, s a községi jelentések jelentékeny része a buzával learatott területet nagyobbnak mutatja ki, mint a minő az a valóságban; ez utolsó három évi termés, minthogy a holdankinti átlag is magasra becsültetett, minden valószinüség szerint jóval alatta marádt a hivatalos adatok szerint volt menyiségnek. *Ez a körülmény némi óvatosságra int bennünket a régibb és ujabb adatok összahasonlitásánál.*

Bizonynyal nagy hibát követett el szerző akkor, a mikor a tultermelésről felépitett összes okoskodását éppen ezen hasból vett számok ingatag talajára épitette.

Mert hogy mennyire ingatag e talaj és hogy mennyire hitelt nem érdemlök az általa főbizonyitékképp elősorolt adatok, elég hivatkoznunk azon államok fogyasztási és termelési statiszikai adataira, melyeknek mezőgazdasági statiszikája már évtizedekkel előbb messze felette áll, a mi jelenlegi statiszikai adatszolgáltatásunknak egyrészt, másrészt, a melyek fogyasztási államok lévén reájuk, nézve sokkalta nagyobb jelentőséggel bir a termelés és a behozatal ellenőrzése, mint a kiviteli államokra nézve. Azt hiszem, hogy senki sem vonhatja kétségbe, hogy Anglia, Németország és Franciaország statiszikai adatai sokkalta nagyobb hitelt érdemelnek mint Monarchiánké.

Anglia buzafogyasztása.

Év	Fejenkint ang. font *)	Buza ára tonnánkint márka
1871—1874.	346	265·1
1875—1878.	356	226·3
1879—1882.	355	207·0
1883—1886.	358	164·0
1887—1890.	365	146·5
1891—1894.	369	131·2
1895.	344	107·4

Franczia ország buzafogyasztása.

Év	Fejenkint Quarter**)	Buza ára Párisban aug. i. frank a mm.
1884/5	1·19	1885: 21·95
1885/6	1·07	1886: 23·00
1886/7	1·10	1887: 22·76
1887/8	1·14	1888: 26·30
1888/9	1·04	1889: 22·00
1889/90	1·14	1890: 27·25
1890/1	1·27	1891: 26·60
1891/2	1·07	1892: 22·60
1892/3	1·06	1893: 20·70
1893/4	1·06	1894: 18·10
1894/5	1·18	1895: 18·90

Németország buza- és rozsfogyasztása.

Év	Buza	Rozs	Összesen	Buza ára Berlinben per tonna márka	Rozs ára Berlinben per tonna márka
1878/9	70	151·4	221·4	177·24	126·02
1879/80	51	116·0	167·0	207·13	165·20
1880/1	60	95·1	155·1	214·56	208·31
1881/2	53	104·0	157·0	208·14	172·14
1882/3	68	122·4	190·4	176·20	134·11
1883/4	61	113·4	174·4	184·04	147·25
1884/5	71	111·5	182·5	165·35	142·01
1885/6	56	104·1	160·1	153·37	134·11
1886/7	58	110·9	168·9	161·38	127·37
1887/8	66	116·2	182·2	162·23	117·99
1888/9	55	108·4	163·4	182·99	148·06
1889/90	54	101·1	155·1	192·06	165·29
1890/1	70	110·9	180·9	205·21	180·71
1891/2	70	91·8	161·9	214·34	219·51
1892/3	84	120·2	204·2	155·59	141·79
1893/4	75	132·2	207·2	144·41	125·81
1894/5	84	136·0	220·0	135·24	117·34

*) 1 angol font = 0·4536 kg.
**) 1 Quarter = 290·75 liter.

Németország burgonyafogyasztása.

Év	Fejenkint *) kg.	Burgonyár Berlinben tonnánkint márka
1878/9	345	42·4
1879/80	236	54·0
1880/1	249	51·0
1881/2	358	44·0
1882/3	206	59·5
1883/4	349	53·5
1884/5	328	51·2
1885/6	380	44·79
1886/7	332	46·29
1887/8	351	36·66
1888/9	289	39·09
1889/90	377	28·19
1890/1	321	52·52
1891/2	234	66·81
1892/3	410	41·04
1893/4	488	35·73
1894/5	413	52·01

Németország árpafogyasztása.

Év	emberi élelemre fejenkint kg.	árpa München tonnánkénti márka
1878/9	28·1	—·—
1979/80	14·6	—·—
1880/1	19·6	168·00
1881/2	16·8	187·20
1882/3	24·6	149·94
1883/4	21·0	166·60
1884/5	26·6	162·00
1885/6	22·0	159·29
1886/7	22·0	160·04
1887/8	23·4	164·54
1888/9	25·1	163·04
1889/90	20·4	191·62
1890/1	26·6	180·11
1891/2	29·9	171·50
1892/3	27·1	163·00
1893/4	25·8	166·16
1894/5	35·2	165·40

Egy tekintetet vetve ezen statiszikai adatokra, 2 dolog világos előttünk.

Az egyik az, hogy Monarchiánk buzafogyasztása semmi esetre sem emelkedhetett oly nagy arányokban, bár magunk szeretnök azt a legjobban, mint azt Tisza István adatai feltüntetik, 2-szor, hogy az árak esése egyáltalában nem vonja maga után a fejenkénti fogyasztás emelkedését; vagy amennyiben pl. Németország fogyasztásánál emelkedés konstatálható is, az oly csekély, hogy számitásba alig jöhet.

De még egy harmadik következtetést is vonhatunk ezen adatokból, különösen a Németországra vonatkozó adatokból, amelyekből látjuk, hogy nem a buzafogyasztás emelkedett az árcsökkenés folytán, hanem igenis jelentékeny mértékben a rozsfogyasztás és ha ugyancsak Németországnak a burgonyára és az árpára vonatkozó adatait tekintjük, ugy azt találjuk, hogy igenis épp ezen pótélelmi-szerek fogyasztása emelkedett, még pedig igen jelentékeny mértékben a buza fogyasztásához képest.

Ezek az adatok kellően világositják meg a Tisza István által felállitott tétel tarthatatlanságát. Nem annak elvi helyessége, mint inkább alkalmaztatása tekintetében; mert a tételnek a helyességét, hogy az árak csökkenésével a fogyasztás emelkedik, ki sem vonhatja kétségbe. De ha ezen tételt az általam közölt adatokra alkalmazzuk, amint hogy alkalmaznunk kell, és minthogy azok alkalmazását Tisza István is helyeseknek tartja, akkor épp az ellenkező konkluzióra jutunk, mint amelyre Tisza István jutott. És ez az, hogy daczára annak, hogy a termelés nem emelkedett, tehát tultermelés nem állott be, az árak mégis csökkentek; sőt miután az árak csökkentek, a fogyasztás mégsem fordult az olcsó buza felé; hanem pótélelmi czikkek, árpa, burgonya és tengeri felé.

Abból a jelenségből, melyet az előterjesztett statiszikai adatokból mindenkinek levonnia kell, csak egy tény világos és ez az, hogy *nem a termelés, hanem a fogyasztás aránya zavartatott meg az utolsó évtizedben, nem a termelés emelkedése, hanem a fogyasztás abszolut csökkenése; illetve visszafejlődése, visszamaradása okozta az általános árdepressiót.*

A népesség vásárlóképességének a csökkenése; illetve a vásárlóképesség emelkedésének a hiánya idézte elő ezen theória alkalmazása értelmében az árdepressiót. S ez teljesen helyes is, mert aki a jelen társadalom fejlődése felett könnyelműen el nem siklik és a jelenségeket feldolgozni, s azok óhajait felkutatni tudja, ugy a mult közgazdasági politikájának eredményképp konstatálható nemcsak nálunk, de világszerte, hogy egyesek kezében óriási vagyonok összpontosulnak, mig maga a tömeg nyomorban él s mindinkább elszegényedvén, növekszik a pauperizmus.

Már pedig, ha a legfőbb fogyasztó, a tömeg vagyonosodása csökken, csökkennie kell a fogyasztásnak is. A nagy vagyonok csak a luxus fogyasztást emelik, mig a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségének alapját képező gabonafogyasztást határozottan csökkentik.

Igaz ugyan tehát, hogy az árak csökkenésével a fogyasztás emelkedik, de csakis akkor, ha a népesség, ha a tömeg vagyonosodása nem változott; mig viszont ha a tömeg vagyonosodási viszonyai kedvezőtlenné változnak, ez által csökkenvén a fogyasztás, még ugyanazon mennyiségű termelés mellett is árhanyatlásnak kell bekövetkeznie, mert ugyanannyi mennyiségű terménynek a megvásárlására csekélyebb vásárlási képességű fogyasztás áll és pedig azért, mert helytelen közgazdasági politikánk a pauperizmus terjedését idézvén elő, oly jövedelmeket halmoz össze egyesek kezébe, amelyek a tömeg fogyasztását emelni volnának hivatottak.

Igaz és tény, hogy a tultermelés nincs s legfeljebb abban az értelemben van, a mint azt Tisza István felállitotta. De ha abban az értelemben a tultermelést elfogadjuk, akkor az árdepresszió okául nem a világ termelés fokozódását, *hanem a világ fogyasztás csökkenését* illetve visszamaradását kell okul adnunk.

A pauperizmus terjedésén kivül igenis előidézték az árdepressziót egyéb okok is, előidézték különösen a spekuláczió, a midőn a tultermelés látszatát állitotta fel időlegesen, de mesterségesen, de előidézte azt az aranyvaluta behozatala is, a mely utóbbival a következőken foglalkozunk.

Az aranyvaluta és árcsökkenés.

Az általános árdepresszió egyik emminens okául a bimmetalisták az aranyvaluta behozatalát tartják.

A bimmetalisták ismert theoriája ugyanis az, hogy miután az ezüst demonetizáltatott, miután az ezüst, mint valutapénz szerepelni megszünt, ez által a világforgalom csereeszköze megkevesbült és igy az egyetlen csereeszköz az aranynak az értéke és vásárlási képessége emelkedvén, az ezüst demonetizálása az általános árdepressziót vonta maga után.

Hogy a pénzbőség drágasagot s a pénzhiány olcsóságot idéz elő, azt Tisza István sem tagadja, mert a többi között ezen kérdésben a következőleg nyilatkozik. Az 1861—1870. évekről: „A termelés ez óriási növekedése nemcsak lépést tart a pénzszükséglet növekedésével, de tul is szárnyalja azt, s pénzbőség, inflácziót mutatkozik, melynek áremelő hatását 25—30% becsülik.

Majd az 1801—1840-ik terjedő időszakról a pénzhiányról szólván:

„Ez a körülmény pénzhiányt és árdepresszióst okoz, mely főleg a 30-as években és a 40-es évek első felében érzékeny csapásként jelentkezik."

*) Levonva a vetőmagot s az ipar által feldolgozott burgonyát.

Majd ujból az 50-es évek elején kezdődő és az 1880-ik évvel végződő magas árak korszakáról szóla, a következőleg nyilatkozik: „Az áremelkedésre kétségtelenül a nemes ércz termés óriási fellendülése adta meg az első lökést és az árak állandóan magas szinvonalán legalább *nagy részben a pénzvásárlási erejének csökkenése magyarázza meg.*"

A pénzvásárlási erejének csökkenéséről pedig szerző véleménye a következő: „Pénzvásárlási erejének csökkenése üdvös dolog tehát, de csak amennyiben természetes uton állott elő."

Végül a legutóbbi évekre vonatkozólag: „Kétségtelen, hogy az arany- és ezüstermelés rendkivüli fellendülése ujabb jelentékeny inflátiót és a pénzérték jelentékeny csökkenését okozta volna az utolsó évtizedben is, ha az *ezüstpénz kiszorítása* a művelt világban nem állított volna a folyamat elé *mesterséges* akadályokat."

Szerzőnek ezen kétségbe nem vonható igazságu állitásai után a kérdés már most az, hogy kinek állott ugyan érdekében az ezüst demonetizálása és kinek vált kárára az igy *mesterségesen* megakadályozott emelkedés, illetve mesterségesen előidézett árdepresszió. Bizonynyal azoknak vált az ezüst demonetizálása előnyére, akik az aranypénz felett rendelkeztek és akik az arany vásárlási képességének mesterséges emelkedéséből igy busás hasznot huzhattak. Bizonynyal azoknak vált előnyére, akik az ujabb kor aranybányászatának fellendülését látva, a bányáknak birtokába jutottak s hogy az időközben szintén fellendült ezüstbányászat folytán az általános áremelkedést megakadályozzák; illetve aranyuk vásárlási képességét emeljék, az ezüst demonetizálását kellett keresztülvinniök. És kinek vált ezen müvelet kárára? Bizonynyal a termelőnek és adósnak.

Az arany- és ezüstvilág harcza ez, a melyben eddig az arany maradt a győztes, igy tehát az aranyvaluta nem egyéb, mint a nagy tőke birtokosainak önbiztosítása az arany áresése ellen, illetve a termények drágasága ellen, a melynek okvetlenül bekövetkeznie kellett volna, ha a valutafém között az egyiknek demonetizálásával az értékviszony mesterséges eszközökkel meg nem változtatik.

Ezekkel a tényekkel szemben Tisza István mint az aranyvalutás irányzat képviselője azt állítja, hogy nem az arany drágult meg, hanem az ezüst árcsökkenésének igazi oka, az ezüsttermelés megötszöröződése, továbbá azon körülmény, hogy a jelenlegi aranyprodukció tökéletesen fedezni képes a forgalom igényeit.

Lássuk már most az első tételt, hogy mennyiben igazolják annak helyességét az ezüst- és aranybányászat évi eredményei.

A szerző által közölt arany-ezüst-bányászati statisztikai adatok 1493-tól 1895-ig terjedőleg tünteti fel az ezüst- és aranybányászat eredményeit sulyban és értékekben. Hogy az arany- és ezüstbányászat között mutatkozó nagy ingadozásokat feltüntethessem, az arany- és ezüstbányászat suly- és értékviszonyait más arányba állitva számitom meg.

	Az aranytermelés és az ezüstterme- lésben mint 1 : x	Az aranytermelés és az ezüstterme- lésben mint 1 : x
1493—1600 =	30·28	1·95 —
1601—1700 =	40·88	2·63 —
1701—1800 =	30·00	1·96 —
1801—1840 =	39·18	2·52 —
1841—1850 =	14·27	— 1·09
1851—1860 =	4·43	— 3·49
1861—1870 =	6·47	— 2·39
1871—1880 =	12·87	— 1·20
1881—1883 =	18·00	1·18 —
1884—1887 =	17·77	1·14 —
1888—1890 =	21·87	1·41 —
1891 =	24·81	1·60 —
1892 =	24·00	1·55 —
1893 =	22·73	1·45 —
1894 =	20·09	1·29 —
1895 =	17·54	1·12 —
1801—1895 =	13·74	— 1·12
1493—1895 =	18·90	1·22 —

Ezen táblázat számadataiban négy korszakot lehet megkülönböztetni. Az első az 1493—1840-ig terjedő időszak, amidón a kibányászott ezüst mennyisége 30—40-szerese volt az aranynak.

Második időszak az 1841—1880-ig terjedő időszak, midőn a kibányászott arany mennyisége 4—14 szerese az ezüstnek. A harmadik időszak az 1881—1887-ig terjedő időszak; a midőn az ezüst- és aranybányászat sulyviszonya az 1—15·5 relácció körül mozog és végül 1888—1894-ig terjedő időszak, midőn az ezüsttermelés állva 22-szerese az arany termelésnek.

Az 1895-ik évvél az ezüst és arany közötti viszony ujból megközeliti a 15·5 relációit; a mennyiben az ezüsttermelés mennyisége az aranyat 17·54-szeresen mulja felül.

Ezen adatokból azt az érdekes jelenséget is konstatálhatjuk, hogy a jelen században daczára annak, hogy az arany és ezüst termelési viszonyai felette nagyon ingadozók, az arany és ezüst között törvényesen megállapitott 15½%-os relácció majdnem egész a 80-as évekig volt fentartható, illetve addig, a mig ezen törvényes értékarány az európai államok legnagyobb része által mesterséges uton meg nem bontatott.

Nem szenved kétséget tehát, hogy ha az ezüst és arany között fennálló törvényes értékarány továbbra is fentartatik, ugy daczára annak, hogy az ezüsttermelés az utóbbi években ezen relácziót jelentékenyen meghaladta, a kétszeres valuta összes előnyeivel továbbra is fentartható lett volna.

Ha az 1801—1840-ik terjedő időszakban, amidón az ezüsttermelés majdnem 40-szeres mennyisége az aranytermelésnek, de még inkább, ha az 1841—1880-ik terjedő időszakban fenn volt tartható az 1 : 15·5 értékarány; a midőn az aranytermelés sulyban megközelitette, értékben messze tulhaladta az ezüst termelést, ugy fenn lett volna tartható a jelenben is, fen annál is inkább, — mert a mint a táblázat adataiból látjuk — az ezüsttermelés 1891-ben maximumát érve el, azóta az aranyhoz viszonyitva állandóan csökkent; illetve az ezüst mennyiségszerü termelése az 1896-ik évben valószinüleg már elérte a 15·5 relácziót.

Még elfogadhatóbbnak fog látszani állitásom akkor, ha az 1801—1895-ik terjedő időszak ezüst- és aranytermelési viszonyait állitom szembe, a melyekből világosan kitünik, hogy az ezüst- az aranytermelés mennyiségét 13·75-szeresen haladta meg azza a 15·5 relácziónak jóval alatta maradt; tehát, miután az érczek közötti viszonyi nem spontán egyes évek, vagy egy évtized termelési viszonyai irányithatják, hanem a helyes valutapolitiknak hosszu évek, nagy időközök tapasztalataira és eredményeire támaszkodva, a valutaérczek arányát akként kell megállapitani, hogy ezen arány stabilitása hosszu időre biztositva legyen.

Mert ime az arany- és ezüsttermelés pillanatnyi fellendülése az aranyvaluta behozatalára késztette a nemzeteket — természetesen a nagy tőke érdekében — holott az e század arany- és ezüsttermelése jóval alatta marad az 1 : 15·5 relácziónak.

Az ezüsttermelés időleges emelkedéséből tehát az ezüst értéktelenedésére és oly mérvü elértéktelenedésére, mint a minőt a jelenben tapasztalunk, helyesen következtetni nem lehet, annál kevésbé sem, mert hisz — amint Tisza István röpiratában emliti — az aranybányászat eredményei is nagyobbak, és igy ebből folyólag joggal állithattam azt, hogy már az 1896-ik évvel az ezüst- és aranytermelés viszonya az 15·5-es relácziónak megfelel.

De hogy az ezüst demonetizálása határozottan emelte az arany vásárlási képességét, azt igazolja azon körülmény is, hogy mig pl. 1881—1895-ig terjedő időszakban az arany- és ezüsttermelés 1 : 21·3 aránynak felelt meg; addig a londoni piaczon az arany- és ezüstérték 1 : 27·25 aránynak felelt meg, azaz az ezüst ára 28% -al alacsonyabb, mint amennyiben azt a termelési viszonyok indokolják.

Még kedvezőtlenebb ez arány, ha az 1895-ik évi adatait vesszük; amidón az ezüst ára már a termelési viszonyok által indokolt árhoz képest több mint 56%-al alacsonyabb.

Azt hiszem, hogy világosabban és kézzelfoghatóbban az arany vásárlási képességének tényleges emelkedését bebizonyitani nem lehet.

Tisza István második állitása az, hogy az arany vásárlási képességének emelkedése, annál kevésbé állhatja meg helyét, mert az utóbbi években az aranytermelés oly mértékben emelkedett, az mely teljesen kielégiti a forgalom szükségleteit.

Az ezüst és arany és illetve az arany termelési viszonyait értékben az alábbi táblázat tünteti ki.

	Arany és ezüst termelés értéke millió frank	Arany termelés értéke millió frank
1801—1840 =	7,732	2,196
1841—1850 =	3,620	1,886
1851—1860 =	8,940	6,950
1861—1870 =	9,200	6,490
1871—1880 =	10,820	5,910
1881—1890 =	12,411	5,529
1891—1895 =	9,390·4	3,950·4

Ha az ezüst- és aranytermelés értékét tekintjük, ugy azt látjuk, hogy az ezüst és arany értéke fokozatosan emelkedik a fejlődő forgalom arányában.

Ha azonban, csakis az arany termelését tekintjük, ugy azt látjuk, hogy 1851—1860-ig terjedő deczennium alatt az arany termés kulminál, azután fokozatosan csökken; mig az 1891—1895-ig terjedő időszakban ujabb és jelentékeny emelkedés észlelhető.

Ha már most az 1881-ik évtől kezdődőleg az aranytermelés értékét szembeállitjuk az 1850—1880-ig terjedő időközben termelt ezüst és arany értékével, ugy kétséget sem szenved, hogy a jelenlegi aranyprodukció nem hogy a jelen forgalmat kielégiteni képes volna; sőt az 1851—1880-ik terjedő időszak pénzforgalmának kielégitésére sem lett volna elegendő, mert a két időszakban nem szabad csak az arany termelését összehasonlitanunk, hanem a mig a 80-as évektől kezdve az ezüst értékét eliminájuk, — miután az ezüst az államok nagy részében megszünt valutapénz lenni, — addig az 1851—1880-ik terjedő időszakban az ezüstöt is, mint valutapénzt kell felvennünk, a mely a forgalom igényeit volt hivatott kielégiteni.

Nem állja meg helyét tehát szerzőnek azon állitása, hogy a művelt világ pénzének évi gyarapodása majdnem kétszer annyi, mind az áremelkedés korszakáé (azaz 1850—70-ig) és legalább négyszerannyi, mint a 40-es éveké, mert akkor évenként 1800 egész 2000 millió frank értékü aranyat kellene évenként kibányásznunk. Tényleg azonban az 1850—1870-ig évi átlagban aranyat és ezüstöt évenként átlag 907 millió frank értékben termeltek; mig 1890—1895-ig terjedő időszakban pedig átlag 790 millió frank értékü aranyat termeltek, sőt az 1893-ik évben is csak 980 millió frank az eredmény.

Amig tehát jelenlegi pénzforgalmunk sokkalta több csereeszközt kivan, mint az 1850—70-ik évig terjedő időszak; addig ezen csereeszközök értéke ma kevesebb, mint az áremelkedés nagy korszakában és mert a valuta pénzértéke legfeljebb ugyanannyi, mint az áremelkedés korszakában s mert az áremelkedés helyett óriási árdepresszió következett be, kétségtelen, hogy az aranytermelés a forgalom

igényeinek kielégítésére nem elégséges, kétségtelen, hogy ezáltal az arany értéke és vásárlási képessége emelkedett és kétségtelen továbbá az is, hogy az általános árdepresszió fenn fog állani mindaddig, míg a bimmetalizmust vissza nem állítjuk, vagy a míg a jelenlegit kétszeresen meghaladó mennyiségű aranyat nem termelünk.

Az arany vásárlási erejének az emelkedését szerző különben az aranyvalutáról szóló fejezete végén maga is elismeri, a midőn azt mondja, hogy a valuta politikai akció, a pénzt nem drágította meg és az árdepresszió okának nem tekinthető, de bevájja utját annak, hogy a *pénz vásárlási ereje természetes úton csökkenjen*, vagyis más szóval e sorok azt jelentik, hogy *a pénz vásárlási erejének a csökkenése mesterséges eszközökkel akadályoztatott meg*, azaz ha a természetes fejlődés meg nem akasztatik, ugy ma a pénz vásárlási ereje sokkalta kisebb lett volna, tehát a mai viszonyokhoz képest a pénz, vagy jelenben az arany vásárlási ereje nagyobb annál, a mily nagy az a bimmetalizmus fentartása esetén volna.

Ez pedig Tisza István szerint csaks a kölcsönadott tőkék kamataiból élő kapitalisták szempontjából örvendetes, az összes produktiv faktorokra nézve hátrányos jelenség s mindezek részéről rokonszenves támogatást érdemel minden oly törekvés, mely nemzetközi akció útján az ezüstpénz szerepének fokozását tűzte ki maga elé.

Sőt tovább menve kijelenti, hogy különösen nekünk magyaroknak nem állhat érdekünkben akadályokat gördíteni e törekvések elé. Hisz mi főkeszegény, tehát a külfölddel szemben eladósodott nemzet vagyunk. A világ gazdasági viszonyainak minden oly módosulása, mely az adósnak kedvez, a hitelezővel szemben, mi velünk jóformán csak előnyeit érezteti, míg hátrányait tulnyomó részben a külföldi hitelező viseli.

Tisza Istvánnak konkluziója tehát a bimmetalizmus kérdésében ugyanaz, mint a magyar bimmetalisták álláspontja, miután a jelen viszonyok között a magyar bimmetalisták sem óhajtanának többet, mint azt, hogy a bimmetalizmus kérdése nemzetközi uton juttattassék megoldásra s hogy ezirányban a magyar kormányzat befolyásával és hozzájárulásával igyekezzék a nemzetközi akcióit mielőbb diadalra juttatni.

A magyar bimmetalisták és Tisza István álláspontja között nem a konkluziókra, hanem a kiindulási pontra nézve van látszólagos eltérés, mert hisz az előzők nyomán sikerült bebizonyitanom, hogy Tisza István kiindulási pontja, mely szerint az ezüst demonetizálása által az arany vásárlási képessége nem emelkedett, s hogy az arany termelése fedezi a forgalom szükségleteit, teljesen hamis alap.

A tapasztalatok mutják, hogy az arany és ezüst bányászata közötti ingadozás nagy időközökben kiegyenliti egymást. Egy fém azonban sohasem fogja kielégithetni a forgalom igényeit, mert csekély bányászat esetén óriásilag emelkednék a csereeszköz vásárlási képessége, ami az államokat a kapitalizmus karjaiba döntené; illetve az államokat rövid időn belül arra késztetné, hogy a bimmetalizmusra visszatérjenek. Már pedig sem Tisza István, sem más pénzügyi politikus nem akarhatja azt, hogy a valuta állandó változásoknak legyen tárgya.

Spekulácció és árképződés.

A mig a bimmetallizmus kérdésénél Tisza István és a magyar agrárirusok álláspontja között elvi eltérés nem konstatálható, annál merevebben jut kifejezésre az ellentét a spekulációról szóló fejezetben.

Tisza István a legmesszebbmenő és a legkorlátlanabb spekulációnak a hive és a tőzsdékkel szemben a laissez faire elvét, különösen az ott üzött spekulációk tekintetében érintetlenül óhajtja fentartani; sőt annyira megy, hogy a spekulácció fentartása kedvéért, a mely a hirtelen meggazdagodás, a nagy tőke gyarapodásának és nyerészkedésének egyetlen eszköze, az anyagi tönkremenés szabadságát ennunciálja.

Annál érthetetlenebb szerzőnek ez álláspontja, mert maga is beismeri, hogy „a pénzarisztokráczia csak részben, talán kisebb részben köszönheti vagyonát munkájának és zsenialitásának, ennek forrását sok esetben meghalehetősen kétes értékű üzelmek képezik".

De vajjon ezen üzelmek nem olyan természetűek-e, amelyek az illetők meggazdagodását meg nem engedhető eszközökkel, tehát százak és ezrek kizsákmányolásával tették lehetővé. És vajjon ezen meggazdagodásnak, ezen üzelmeknek jelenben nem-e kiváló eszköze a tőzsde, különösen abban a szabados formában, amelyet Tisza István továbbra is fentartani óhajt? És vajjon nem méltán kelhetett fel az ellenszenv a gazdaközönségben és általában a társadalom minden rétegében a tőzsde iránt és különösen az ott üzött spekulácció iránt, amely mig egyesek meggazdagodását segiti elő; addig ezer existencziát foszt meg kenyerétől, sokszor olyanokat is, akik a tőzsdén folyó spekulácziókkal semmiféle összeköttetésben nincsenek.

Nem az irigység kelti fel az ellenszenvet a földbirtokos osztályban, a könnyen szerzett milliók szerencsés birtokosaival szemben, a mennyiben jövedelmében és fényüzésben tulszárnyalva látja magát, hanem tisztán azon mindennapi tapasztalat, hogy az illetőkre-lesen eszközökkel egyre együjtött milliók a földbirtokos osztály régi politikai tekintélyét és befolyását ellensulyozzák és igy társadalmunkban is oly jelenségeket és alakulásokat idéznek elő, a melyek a társadalmat forradalommal fenyegetik.

A spekulácció veszedelme éppen abban rejlik, hogy minél nagyobb a tőke, annál nagyobb nyereséget biztosit tulajdonosának; mert a pénznél is érvényesül a nagy tömeg atrakciója. És miután általánosan, világszerte azt tapasztaljuk, hogy az ingó nagy tőke produktiv vállalkozások helyett, az ipari és mezőgazdasági termelés emelése és fokozása helyett a spekulációra, tehát a könnyű vagyonszerzésre adja magát, a keresletet és kinálat közötti viszonyt mesterséges eszközökkel megbontja, növeli, illetve feliedzi a pauperizmust, pénzzé tesz jellemet, erkölcsöt s igy megbontva a társadalom alapjait, szoczialisztikus s a vagyonbukottak tömegében anarchikus törekvéseket érlel s hoz felszinre, s egyáltalán az emberi szenvedélyeket teszi uralkodóvá, és midőn ezen jelenségek mindenütt, általánosságban észlelhetők, nem-e jogos az a vélelem, hogy itt egy rendszerrel, egy szövetkezéssel állunk szemben.

Felteszi a kérdést szerző, hogy mikor, mivel és ki szerzett tudomást egy ily nemzetközi szövetségnek a létezéséről? A magam részéről egy ily nemzetközi szövetségnek a létezésében nem hiszek; mert igen jól tudom, hogy nem a szerződésszerű megállapodások, hanem az érdekek azonossága az az erős kapocs, a mely az ingó nagytőke birtokosait összefűzi. Továbbá az ingó nagytőke jellege az, a mely mindenütt ugyanazon irányzat a szabad verseny, a laissez faire elvének a merev keresztülvitelére törekszik.

Nem vonható az sem kétségbe, hogy a tőzsdék között fennálló kölcsönös eljárás, a pénzpiacz közötti összeköttetések; sőt egyes pénzcsoportok közötti időleges megállapodások, mind olyan eszközök, a melyek a formális szövetségnél is szorosabban fűzik egymáshoz az érdekelteket és miután érdekeik mindenütt azonosak, és miután a fő forgalmi, piaczokat uralják és miután állandó és folytonos összeköttetésben vannak, ugy politikai, mint társadalmi és közgazdasági tekintetben óriási hatalommal és befolyással birnak, a mely mellett a termelési osztályok politikai sulya befolyása és közgazdasági jelentősége, tekintve szétszórtságukat, eltörpül.

De bár magam a nemzetközi szövetség létezésében nem hiszek, mégis tisztelettel bátorkodom szerző figyelmét felhivni két igen érdekes röpiratra, a welyek statisztikai számadatokkal, még pedig a börzéről, tehát megbizható helyről vett statisztikai adatokkal leplezik le a berlini börzét; illetve egy konzorczium, a mely éveken keresztül egy és ugyanazon irányban spekulált bizonyos érték papirosokban az összes európai tőzsdéken.

Ezek: Der Geheimbund der Börse von Solano és Das Geheimnis der Börsen-Kurse von dr. F. Kelk. Leipzig. Verlag von Herm. Beyer.

Felteszi még szerző a kérdést, hogy valóban nem tud egyetlen egy gyakorlati gazdasági politikai kérdést sem találni, melyben a tőke sokat emlegetett szolidaritása érvényesül. Nem kell messze visszamennünk a multba, itt van az amerikai elnökválasztás. Vajjon az aranyvaluta jelöltje érdekében hány millió dollárt mozgósitottak az ingó nagytőke kézpiselő.

Vajjon nem jelentkeznek-e minden választásnál ismeretlen százezrek és milliók, amelyek saját képükre és hasonlatosságukra igyekszenek a többséget megállapitani?

De itt van nálunk a szövetkezeti törvény és gazdahitel. Miért van az, hogy sem a mezőgazdasági hitel, sem pedig a szövetkezeti törvény megoldásra jutni nem tud; sőt léptenynyomon azt tapasztaljuk, hogy pénzintézeteink a szövetkezetekkel szemben, — noha hitelképességük biztonság tekintetében felette áll minden más intézménynek, — tartózkodólag viselkedtek?

Ennek egyszerű a magyarázata.

Egy általános szövetkezési akció ugy a termelés és fogyasztás szabályozása, mint a hiteleszközök előteremtése czéljából azt eredményezné, hogy a nagytőke szerényebb, bár biztosabb jövedelemezéssel volna kénytelen megelégedni. A vidéki takarékpénztárak 10—12%-os kamatja 5—6%-ra redukálódnék. A feles közvetités, a mely ma tulteng, értékesitési és fogyasztási szövetkezetek által kiküszöböltetnék és ezzel a spekulácció megszűnék, vagy legalább a minimumra redukálódnék, minek következtében a közvetitő kereskedelem által bár kevesebb biztonsággal, de nagy jövedelmezőséggel forgatott tőkék birtokosai kevesebb jövedelmezőséggel volnának kénytelenek megelégedni.

De idegenkednek a pénzintézetek a szövetkezeti mozgalom felkarolásától és anyagi istápolásától azért is, mert az összehalmozódott feles pénzkészleteket a spekulácció erősen igénybe veszi; sőt kedvvel istápolják a pénzintézetek ezen spekulációit, miután nagy jövedelmet biztosit nekik. Maga a kormányzat is sokszor segélyére siet a tulspekulácció révén pénzhiányban szenvedő pénzpiacznak. Csak a legutóbb is olvashattuk az érdekes hirt, hogy a budapesti pénzintézetek a berlini spekulácció támogatásában 20 milltó forinttal participáltak.

A mig idebenn pénzhiány miatt panaszkodnak a gazdák; addig a budapesti pénzpiaczon pénzbőség uralkodik, a melyhez azonban csakis a spekulácció férközhetik hozzá.

A kereskedelem nem nélkülözheti a spekulacziónális szellemet, amelynek az észszerű számitás az alapja. Ma azonban a kereskedelmi forgalomban nem a fogyasztás és termelés közvetitése az irányadó, hanem a spekulácció dominál.

A kereskedőt nem a termény ára, hanem az árkülönbözet akár lefelé, akár felfelé érdekli. Mig egy kereskedelmi üzletből a közvetitőre nézve az üzlet lebonyolitása után előállhat haszon, vagy háramolhat kár; addig a spekulacziónális üzletből vesztesség vagy nyereség származik. Mig a kereskedelmi üzletnek feltétele a közvetitendő árunak a léte, tehát az effektiv szállitás, addig a spekulacziónális üzletnek nem feltétele az áru, vagy termény léte és éppen ez a körülmény az, amely a spekulacziónak a játék jellegét adja meg. Mert mig a szolid kereskedelmi üzlet haszonnal vagy kárral végződhetik, a nélkül, hogy ezáltal akár a termelő, akár a fogyasztó megkárosít-

tatnék, addig a spekulaczionális üzletnél csak az árdifferenczia képezvén az üzlet tárgyát, az előálló nyereség a másik félnek feltétlen veszteségét jelenti és megforditva. Mert ha én mint termelő egy kereskedőnek ezer mmázsa buzát adok el 8 frtért és ugyanaz a kereskedő ugyanazon ezer métermázsa buzát a malomnak eladja 8 frt 50 krért, ezen 50 krnyi árktóbblet a kereskedőnek használtképezi, anélkül, hogy ezen 50 krnyi haszon akár az én, akár pedig a malom kárát képezné, miután a kapott illetve fizetett árban mindegyikük megtalálja számitását. Ha azonban az ezer mmázsa buzát csak papiroson adtam el és azt tényleg nem szállitom, akkor a szállitás idejéig beállott 50 krnyi áremelkedés a kereskedő nyereségét és az én veszteségemet képezi, miután az áremelkedésből beállott különbözetet nekem kell megfizetni.

És nem ugyanigy van-e ez a játéknál is? Az egyik nyereség nem képezi-e a másik veszteségét? Hogy ki szenvedi ezen veszteséget, az a dolog érdemére nézve teljesen közömbös.

A spekulaczionális üzletek tehát játék, még pedig hazárd játék jellegével birván, elsősorban erkölcsi szempontból itélendők meg. Törvényeink minden hazard játékot szigoruan büntetnek s miután a különbözeti játék is ugyanezen beszámitás alá esik, a büntető törvények joghatálya erre is kiterjesztendő.

Ha a törvény egy játékkal szemben büntető sankcióit állit fel és védi a gyengébbet a kizsákmányolás ellen, kiterjesztendő az minden hasonló jellegű játékra és nyerészkedésre.

Mert a spekulaczionális üzletek tisztán nyerészkedésre vannak bazirozva és azokat a szolid kereskedelem nem igényli.

Erkölcstelenebb a spekulaczionális nyerészkedés a hazardjátéknál annál is inkább, mert ezreket von körébe és hálójába. Napról-napra merülnek fel esetek, a melyek a nyerészkedés ujabb áldozatairól adnak hirt és köztudomásu dolog, hogy az ügynökök százai járják be az országot, hogy törbe ejtsék a nyerészkedés szenvedélyének a felkeltésével a verejtékkel dolgozó népet.

A népnek ezen kizsákmányoltatása nemcsak erkölcsi, de társadalmi szempontból is egy óriási veszedelmet képez, egyrészt mert a nyerészkedés szenvedélyének felkeltésével népünk erkölcsi alapjában ingattatik meg; másrészről elkeseredett, elzüllött, vagyonbukott existencziákat nevel, a kik bukásukért, nyomorságukért azután első sorban az államot és a társadalmat fogják okozni, a mely az ő tudatlanságukat az ő rosszhiszeműségüket az élelmesebb elem által kizsákmányoltatni engedte.

Fokozottabb védelemre van itt szükség mint egyéb nyerészkedésre irányuló játékoknál, a mennyiben nem a büntető szankczióban kell az orvoslást keresni, hanem ily nyerészkedési üzletek *létrejöttét* kell megakadályoznunk, mert itt az esetek 99%-ában a tudatlanság áll szemben a rosszhiszemű élelmességgel.

A tönkremenés szabadsága, a melynek Tisza István a tőzsdeanketten és jelen röpiratában is tipikus képviselője, nagy veszedelmet rejt magában és csak örvendhetünk, hogy az általa hangsulyozott nézet magukban a tőzsde köreiben sem talált visszhangra, sőt maga a tőzsdetanács is a spekulaczionális üzletek és különösen a kizsákmányolásra irányuló üzletek korlátozásáról, illetve megakadályozásáról igyekezett az általa alkotott szabályzatokban gondoskodni.

Mert ha gondoskodik a törvény a testileg gyenge vagy nyomorult védelméről, gondoskodjék az erkölcsileg és lelkileg gyengék védelméről is. Az a vagyon, a melyet az apa az ő erkölcsi gyengeségénél vagy tudatlanságánál fogva könnyelmüen koczkára tesz és elveszit, nemcsak az ő vagyona volt, nemcsak őt sujtja a veszteség, hanem családját is, a mely a családfő gyengesége, a kormányzat és társadalom gondatlansága folytán nyomorba jut, hogy a proletárok számát gyarapitsa.

Mert nem azért adott az Isten észt és nem azért jutnak egyesek kedvező helyzetükné fogva kiváló ismeretek birtokába, hogy azt a kör kárára, hanem hasznára érvényesitsék és a mennyiben a tapasztalat azt bizonyitja, hogy mindig akadnak erkölcsileg gyengék, a kik ésbeli tehetségüket és szerzett kiváló ismereteiket a szellemileg alattuk állók félrevezetésére és kizsákmányolására használják fel; igy a társadalomnak; illetve az államnak kötelessége gondoskodni arról, hogy a szellemileg vagy erkölcsileg gyengébbeket a szellemileg erősebb visszaélései ellen megvédje.

Szomoru volna, ha Tisza István álláspontja alláltalánossá válnék, mert hisz akkor a misera plebs contribuens csakugyan egyéb nem volna, mint a spekulació hitvány eszköze.

Miután azonban az emberiségnek magasztosabb czéljai is vannak, mint a spekulaczionák eszközéül szolgálni, nyilvánvaló, hogy az ingó nagy tőke ezen visszaéléseit meg kell szüntetni.

De erkölcstelenek ezen spekulaczionális üzletek már csak azért is, mert mig egyéb más játéknál a játék eredménye által csakis az van érdekelve, a ki abban részt vesz, addig a spekulaczionális üzletekből folyólag olyanok is károsodhatnak, a kik az üzletkötés által csakis annyiban vannak érdekelve, hogy maguk is hasonló értékpapiroknak, termény eknek vagy áruknak birtokosai.

Mert a spekulaczionális üzletek is tőzsdei jegyzések tárgyát képezvén, ez uton befolyásukat egész közgazdaságunkra nézve érvényesitik. És hogy ez a befolyás nem oly kicsinylendő, mint a milyennek látszik, az kitünik abból, hogy ezen spekulaczionális üzletek sokszorosan haladják meg az effektiv szállitásra szóló üzleteket. Már pedig a kisebb üzlet a nagyobb üzlet menete után irányul s igy kétségtelen, hogy a spekulaczionális üzletek az árak alakulására határozottan befolyást gyakorolnak.

Amennyiben pedig ezen spekulació a föld legbecsesebb és legértékesebb és az emberiség renézve legfontosabb terményeiben folyik, amelyeknél a kinálat és kereslet természetes törvényének mesterséges megzavarása millióknak, milliókra menő károsodását idézheti elő, csakis a közerkölcsiség általános sülyedésével menthető, ha az államhatalom azt megtüri, de sem menthető, ha még támogatja s elő is segiti.

Maga Tisza István is azt mondja, hogy az esetben, ha a *határidőüzlet mesterséges és a termelőre nézve hátrányos árképződést idéz elő, tényleg „némi" beavatkozásra, a határidőüzlet megrendszabályozására van szükség.*

Tisza István ezen sorait azzal egészitem ki, hogy a határidőüzlet megrendszabályozására akkor is szükség van, ha nemcsak a termelő, de a fogyasztóra nézve is hátrányos árképződést idéz elő.

Hogy pedig ilyeneket előidéz, nem akarok statisztikai adatok halmazával előállani, hanem magára Tisza István röpiratára hivatkozom, a mely a többi között ezt mondja:

„Persze, mint minden emberi dolog téves lehet a spekulació számitása is.

A végeredmény ezen esetben is a piacz valódi helyzetének megfelelő áralakulása lesz és a spekulació veszteségeit *saját veszteségével fizeti meg (?) de hónapokon keresztül idézhet elő a valódi konjunkturáknak meg nem felelő „hamis" árakat.*

Ezen tévedés azonban épp ugy elkövethető fel- mint lefelé és a mesterséges áralakulás épp ugy lehet a jogosult áraknál magasabb, mint alacsonyabb".

Tehát maga a szerző is beismeri, hogy a spekulaczionális üzletek hónapokon keresztül tarthatnak fenn *hamis árakat* és hogy ezen mesterkélt áralakulás éppen ugy lehet a jogosult áraknál magasabb, mint alacsonyabb.

Nos ime e sorokkal elismeri szerző a határidőüzletek és a spekulació ellen irányuló mozgalom jogosultságát. Vajjon türhető-e az egy jogállamban, hogy az emberiség legfontosabb terményeinek, a gabonaféléknek ára egyes nyerészkedésre vágyó körök által hónapokon keresztül meghamisittassék, hogy a forgalom és a közvélemény mesterséges áralakulások által megtévesztessék, csak azért, hogy a spekulacióban résztvevők milliók megkárositásával milliókat dugjanak zsebre?

Ezen spekulaczionális üzérkedés legyen az általa előidézett hamis áralakulás akár fel, akár pedig lefelé irányuló, mindenképp erkölcstelen és mindenképp közgazdaságilag káros, mert meghamisitja a természetes kinálat és kereslet és megkárositja egyik esetben a termelőt, másik esetben pedig a fogyasztót, de legtöbb esetben mindkettőt. Mert midőn a termény eladására szorul a gazda, akkor az árak mindig alacsonyabbak, de midőn a terményt a fogyasztás igényli, akkor az árak megint emelkednek.

Az olyan elvnek, hogy a spekulació a gazda hasznára épugy válhat, mint kárára és ennek hiszen ez kára egymást idővel *kiegyenlíti*, egy magyar gazda sem lehet a támogatója; mert a magyar gazda nem akar jogtalan hasznot másnak a megkárosodásával szerezni, de nem akar jogtalan kárt sem elszenvedni másnak illetéktelen hasznára.

Ez a kár és haszon kiegyenlíti egymást a spekulánsoknál, akik éveken keresztül folyton és naponként üzletekkel vannak elfoglalva, de nem a gazdánál, aki csak nagy ritkán egy esztendőben egyszer viszi piaczra terményeit és akkor is bizonnyal akkor, amidőn az áralakulás a legkedvezőtlenebb, miután termányeit helytelen közgazdasági politiának folytán éppen akkor kényszerül eladni, amikor a kinálat a legnagyobb.

Ezzel szemben az a jó tanács, melyet Tisza István a gazdának ád, hogy a mennyiben az őszi áralakulás reá nézve nem kedvező, ugy fedezeti kötéseket eszközöljön, vajmi csekély gyakorlati haszonnal bir.

Ezen eszközzel élhetnek azok a boldog kevesen, akik legalább ezer mmázsa buzát termelnek, de ezek is csak ugy és akkor, ha a tőzsdei üzletek minden csinjával-binjával ismerősek, mert különben könnyen megégethetik magukat és csakis akkor, ha elég *erkölcsi erejük van arra*, hogy a fedezeti határüzletből spekulacionális üzletek ne váljanak.

Nem erre van szükség annak a bajnak orvoslására, a mely az őszi árcsökkenésben jelentkezik és a melyet eddig legkevésbé tudott a határidőüzlet u. n. árkiegyenlitő hatása ellensulyozni, hanem szükség van a szövetkezeti közraktárakra, a melyek átvéve a kereskedelem szerepét, a fels készleteket raktározzák, a gazdának az elraktározott gabonára elöleggel szolgálnak és akkor bocsátják az elraktározott terméket forgalomba, a mikor azt a fogyasztás igényli. Mert az az állitás, hogy a kereskedelem a spekulaczionális üzletekkel felszerelten sokkalta nagyobb vásárló képességgel bir, nem egyéb, mint frázis.

A kereskedelem vásárlóképességének határozott korlátai vannak, a melyet a fogyasztás, illetve a kereslet szab meg.

Ha a fogyasztás, ha a kereslet az árukat nem igényli, ugy a kereskedelem sem fogja a gazda terményét megvenni; sőt éppen azért, mert a kereskedelem vásárló képességének ily határozott és az időleges fogyasztás által megszabott korlátai vannak mindenkor akkor, a midőn időlegesen fokozódik a kinálat, áresés fog bekövetkezni, még az ezetben is, ha ezen kinálat fokozódása arányos a későbbi szükséglet mérvével.

Mert a kereskedelem csak a pillanatnyi szükséglet kielégitésére hivatott s ha a kinálat és kereslet között nem mesterséges eszközökkel, de természetes uton is előálló rendellenességeket megszüntetni, de kiváltképp az őszi terménykiná-

latnak az egész évre való aránylagos elosztását, tehát az árkiegyenlítődést elérni akarjuk, azt nem a határidőüzletekkel, hanem csakis egyedül közraktárakkal fogjuk elérni, amelyek az időlegesen fölös árukat felszíván raktározzák és azokra előlegeket adnak.

A spekuláció és annak az áralakulásra való befolyásával szólva, még csak azt óhajtanám megemliteni, hogy a buzának az ára sokkal nagyobb arányokban esett, mint azoké a termányeké, amelyek határidő tárgyát nem képezik.

Ez önként adta a gondolatot, hogy az aranyvaluta által okozott általános depresszión kívül a buzánál más zavaró tényezők is befolytak, úgy különösen a tulhajtott spekuláció. Ezzel a kérdéssel azonban nem óhajtok most foglalkozni, mert elég, ha behizonyítanom sikerült, hogy a spekulacionálás kétségtelen az áralakulást tényleg befolyásolhatják, a minthogy ezt Tisza István is beismeri.

De a midőn ezt beismeri, akkor egyuttal követelnie is kell a határidőüzlet megrendszabályozását és az állami beavatkozást. És midőn a saját maga által adott adatokkal mutatom ki az állami beavatkozásnak, a határidőüzletek korlátozásának szükségességét, vajjon akkor jogos-e Tisza Istvánnak azon kifakadása, hogy csak elfogultság és osztálygyülölet által sugalmazott öngyilkos politika az, a mely a határidőüzletek eltörlését követeli?

Vajjon micsoda osztálygyülöletről van szó? Hisz a tőzsdeanketen is többször volt alkalmunk hallani, de maga szerző is azt állitja, hogy a kereskedelem azon szerencsés helyzetben van, hogy összes költségeit, egész kockázatát reánk gazdákra háritja. Tehát akkor a kereskedelemnek spekulacionálás üzletek eltörlése által sem okozunk kárt, mert ha abból kár származik, akkor legfeljebb a gazdára származik kár. Mely osztályt gyülölik tehát a gazdák, ha a spekulacionálás üzletek eltörlését követelik?

Talán a nagy tőkebirtokosait? Bizonyunal nem, mert hisz a belterjes gazdálkodás, az ipar fejlődésének feltétele a tőke és csakugyan az volna az öngyilkos politika, a mely a nagytőke ellen irányulna.

De hát mégis mi ellenirányu az agráriusok ezen mozgalma s kit sujt ezen spekulacionális üzletek eltörlése? Azon nagytőke birtokosait, a kik megfeledkezve arról, hogy az ingó tőke nem öröczél, hanem a termelésnek csak egy eszköze, a helyett, hogy tőkéjüket produktiv vállalatokba biztosan, bár szerényen gyümölcsözőleg helyeznék el, a helyett mondom spekulacionális üzletekre vetik magukat és a nyerészkedés fokozhatása szempontjából a közvetitést terjesztik ki, importálnak és exportálnak tekintet nélkül arra, hogy a helyi viszonyok azt indokolják-e vagy sem.

Az internacionális jellegü nagytőke megrendszabályozásáról van itt tehát szó, hogy a spekulacionális nyerészkedés megszüntetésével az ingó tőke eredeti czéljának szolgáljon és a termelés eszközévé váljék.

Már most a gazdaközönségnek, az agráriusoknak az az irányzatát és működését osztálygyülölet által sugalmazott öngyilkos politikának minősiteni, ez az igazi frázis.

Mi a teendő?

„A mai sulyos időszakban kell, hogy a mezőgazdaságnak jogos érdekei dominájják közgazdasági politikánkat.“ Ezt mondja Tisza István a miért rég küzdenek a magyar agráriusok.

A mig azonban az agráriusok a mezőgazdaság érdekeinek következetes érvényre juttatását követelik minden, a mezőgazdaságot érintő kérdésben, addig Tisza István az agráriusok bajok remédiumát az agrár vámvámokban és a közös vámterület fentartásában találja fel.

Mind két követelmény benn van az agrárprogrammban is és az OMGE. volt az első, mely a közös vámterület fentartása mellett fört lándzsát az esetben, ha az általános vámtarifa reviziójánál az agrár érdekek lesznek irányadók és azesetben, ha az egész kiegyezés méltányos alapon fog létrejönni.

Tudjuk azt mindnyájan és végre a szabad kereskedelem védelmezői is belátják, hogy a Monarchia általános érdeke követeli meg az agrár védvámok behozatalát és hogy ezen védvámok behozatalának éppen most van a legfőbb ideje, amidőn a Monarchia, mint olyan, megszünt kiviteli állam lenni.

Mert ha Tisza István számitásait fogadjuk is el, ugy tekintetbe véve a Monarchia fokozódó évi fogyasztását, legkésőbb két éven belül nemcsak hogy nem lesz buzafeleslegünk, de fogyasztásunk a külföld behozatalára fog szorulni, a mikor is az agrárius védvámok, ugy, a mint azt Németországban és Franciországban is tapasztaljuk, teljes egészüben fognak érvényesülni, nemcsak a mezőgazdaság, de a közgazdaság minden faktora előnyére.

Már az 1892. évtől kezdődőleg is észleljük, hogy buzaáraink önálloan fejlődnek, a mennyiben a berlini, londoni és párisi áraknál, eltekintve természetesen a vámok zavaró hatásától a budapesti árak magasabbak és fokozatos fejlődést mutatnak, a mint hogy buzaés lisztkivitelünk 200—300 ezer mmázsa között ingadozott.

Megvan tehát az autokton árfejlődés, daczára annak, hogy még némi csekély kivitelünk van s még inkább meglesz akkor, ha magasabb védvámaink lesznek és az esetleges behozatalnak is szoritkozunk.

Tisza István ezen állásfoglalásával erős léket ütött a Magyarországon még mindig erős és hatalmas szabad kereskedelmi irányzat hajján és ezáltal kétségtelenül nagy szolgálatot tett a magyar mezőgazdaságnak. De épp ezért — a mint a bevezetésben is emlitém — Tisza István munkálatában következtelenségekbe esik, mert mig egyfelől a vámpolitikában a szabad kereskedelem irányzatát tarthatatlannak jelzi, a mely felett saját szavaiként a *tények hatalma keresztülgázolt*, a legmesszebb menő merevséggel tartja fenn azt a magyar mezőgazdaságot érdeklő egyéb közgazdasági kérdéseknél. Mert hiába szakitunk mi a magyar kereskedelmi irányzattal a vámpolitikában, a melylyel papíroson különben már 1888-ban leszámoltunk, ha a közgazdaság egyéb terén fentartjuk a szabad versenyt, a régi kizsákmányolási rendszert, a mig a mezőgazdaságnak egyoldalu védelmet adunk a külföld versenyével szemben, de a Monarchia határain belül teljesen kiszolgáltatjuk azoknak az üzelmeknek, a melyekkel a spekuláció fejezete alatt foglalkoztunk.

Hogy a Monarchia önálló fejlődésnek indulóan, a védvámok behozatalán kivül a fogyasztás emelésére is közre kell hatni.

A fogyasztás emelkedésének pedig egyetlen tényezője az általános vagyonosodás elősegitése. Ha tehát a szelid vagyonszerzést elősegitjük, ha a szerzett vagyon elvesztegetését, a gyengék kizsákmányolását megakadályozzuk, ezzel megakadályozzuk azt, hogy az ingó nagy tőke a kis vagyonokat felszíva, plutokratikus közgazdasági állapotokat teremtsen nálunk, amely állapotnak a biztos következménye az, hogy mig egyesek, kevesen pazaló életmódot folytathatnak, addig milliók nyomorognak, aminek természetes következménye az, hogy a helytelen vagyonfelosztás folytán az ország általános vagyonosodása csökken és a fokozódó szegénységgel csökken az ország fogyasztó képessége is. És miután a nagy tőke ezen felszivó képességét a börzei spekulacionális üzletek nagyban elősegitik, önként következik, hogy a vagyonosodásnak, a fogyasztásnak, a fogyasztás emelkedésének az első feltétele a spekulacionális üzletek eltörlése; nem is szolva itt azon káros befolyásáról a spekulacziónak, a mely az árak mesterséges hullámzását idézi elő.

De át kell alakulnia egész közgazdasági politikánknak. A laissez faire elvét, melyen a tények hatalma régen átgázolt sutba kell dobnunk.

A magyar agrár irányzat jelszava a *minden téren való szövetkezés*, mely egyedüli helyes alakulás a közgazdasági tényezők között megingatott egyensuly helyreállitására. A nagy tőke karteljei sem egyebek, mint a szabad verseny korlátozása és ezen ugy a fogyasztásra, mint a mezőgazdaságra sérelmes egyesülések megdöntésére csak egyetlenegy eszköze van a fogyasztásnak és a mezőgazdaságnak és ez a szövetkezés.

A börzei spekulacionális üzletek eltörlése, a kartellek megdöntése és a minden téren való szövetkezés az eszközök arra, hogy a szabad kereskedelmi irányzat által a közgazdaságban megbontott harmóniát helyreállitsuk, hogy a népek vagyonosodását és ezzel fogyasztó képességét emeljük, hogy egyeseknek illetőleg az egyéneknek az agrárius okat az ezek fogyasztó képességét elősegitsük s e czélból a gyengét az erős kizsákmányolása ellen, a bárányt a farkas ellen megvédjék.

De e védelmet nem a czentralizáló állam szocializmus, hanem a társadalmi öntevékenység felkeltésével s állami elősegitésével törekszenek megadni.

Mert az az állami gondoskodás, amely a csőszök kutyatartását is szabályozza, nem hogy védené a gyöngét, hanem épp arra jó, hogy az állam szocializmust a népben nagygyá nevelje.

Ez a magyar agráriusok becsületes politikája és! ehhez kell, hogy simuljon a közgazdaság minden tényezője, mert csak ezzel és nem ez ellen érvényesül.

S Tisza István, bár a szabad kereskedelmi irányzaton erős léket ütött, csak akkor tesz a magyar mezőgazdaságnak igazán nagy szolgálatot, csak akkor lesz önmagához következetes, ha a szabad kereskedelmi irányzattal minden téren szakitva, a közgazdaságot minden ágazatában igyekszik az agrár törekvéseket érvényre juttatni.

Vagy ha nézete szerint csakugyan oly abszurdok a magyar agrárizmus követelményei, mint amint röpiratában kifejti, akkor a mozgalommal ugy sem érdemes törődnie, mert az nem találván visszhangra, nem is fog érvényesülni. Ha pedig mégis érvényesül s a mai hausse-párt után a baisse-párt jut uralomra, az sem ejtheti kétségbe, mert ha az a bőlcs spekuláció tévedhet, mely pedig szerinte az árakat „kitalálja“, hogy ne tévedhetne a misera plebs, amely ége is kevesebb intelligenczával rendelkezik, mint a börze spekulánsai. De végre is az ilyen tévedések végeredményükben egy-két századon belül „kiegyenlitik magukat“. Azért laissez faire velünk szemben is, nemcsak a merkantilistákkal szemben. Mert ha már Tisza István a tőnkremenés szabadsága elvének sértetlenségéért elveti a középkor legszebb erényét, a gyengék védelmét, annyit mégis joggal elvárhatunk lovagiasságától, hogy ugyanakkor eszét, tudását, tekintélyét ne érvényesitse az erősek védelmére.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: **Monostori Károly.**

Hizlalás jövedelmezősége.

(Felelet a 87. sz. kérdésre.)

A „*Közlelek*“ mult évi 81. és 93-ik számaiban van arról szó, hogy lehet-e a mai időben egyáltalán haszonnal hizlalni. Fel hozva a közleményekben mind az a dolog, ami a hizlalásra befolyással van. Példákkal van

illusztrálva azon számítási mód is, melyet a jövedelem kiszámításánál alkalmaznunk kell.

E két közleményből az is kitünik, hogy mennyire szükséges az, hogy ilyen kérdéseknél a kérdéstevő maga adja meg a feleletet is, mert a viszonyok minden egyes esetben annyira változók, hogy mig pl. az emlitett közlemények egyikében a számitások 62·70 forint minusszal záródtak, addig a másikban ugyancsak 20 drb ökör hizlalása után 374 frt 79 kr illetve 436 frt 23 kr plusz volt az eredmény.

Éppen ezért a jövedelmezőség kiszámitása vonatkozólag a fennebb jelzett czikkekre hivom fel figyelmet a kérdéstevőnek azon megjegyzéssel, hogy ne feledje ki számitásából, miszerint a fogyasztási góczpontoktól 300 kilométer, illetve még egyszer ily távolságra esik, tehát, hogy ez a szállitást megdrágitja, de egyszersmind az állatok a szállitás alatt is sokat vesztenek sulyban.

Minthogy a hizlalás eredménye leginkább az állatok sulygyarapodásától és a takarmányozás minőségétől, illetőleg az elfogyasztott takarmány értékétől függ, ezekre nézve kivánok némi utbaigazitást adni.

A sulygyarapodásnak — 1000 kg. élősulyra vonatkoztatva — naponkint legalább két kilogrammot el kell érni, mert különben a hizlalás nem fog haszonnal járni. Ezt elérheti ugy, ha fiatal, jó fogu és jó husban levő állatokat szerez be és ha ezeket megfelelőleg táplálja.

Takarmány olyan áll rendelkezésére, melylyel jól táplálni igen is lehetséges a hizókat. Ezen takarmányokat a következő mennyiségben ajánlanám adagolni: Adjon 1000 kg. élősulyra egy napra az *első időszakban*:

50 kg répát,
6 „ szénát,
6 „ lóhert,
2 „ tengerit,
2 „ árpát,
1 „ korpát,
2 „ napraforgópogácsát,
5·5 „ buzapolyvát,

A második időszakban:

50 kg répát,
6 „ szénát,
7 „ lóhert,
2 „ tengerit,
2 „ árpát,
3 „ korpát,
3 „ napraforgópogácsát,
1 „ polyvát;

a harmadik időszakban:

50 kg répát,
7 „ szénát,
7 „ lóhert,
2 „ tengerit,
2 „ árpát,
2 „ korpát,
2 „ napraforgópogácsát.

Ha ezen takarmányok közepes minőségüek, ugy állatai a következő mennyiségü emészthető táplálóanyagokat kapják a különböző időkben a fent jelzett takarmányokból:

	szárazanyagot	fehérjét	zsirt	szénhydrátot
	kilogrammokban			
I. szakban	26·95	2·43	0·59	14·86
II. szakban	26·58	3·00	0·77	14·90
III. szakban	25·00	2·60	0·62	14·30

A táplálóanyagok pedig oly arányban vannak egymással, mint a hogy viszonylik 1 : 6·7-hez, illetve 1 : 5·6-hoz, illetve 1 : 6·0-hoz. Elfogyasztanának pedig állatai 1000 kg. élősulyra a 4 hónapi hizlalás alatt (4 hetet számitva az első időszakra, 8-at a második és 4-et a harmadik időszakra): 56 mm. répát, 6·90 mm. szénát, 7·56 mm. lóhert, 2·24 mm. tengerit, 2·24 mm. árpát, 2·52 mm. korpát, 2·80 mm. napraforgópogácsát és 2·10 mm. polyvát.

Ha ezen takarmányok értékéhez hozzáadja az állatok beszerzési árát és ennek 4 havi kamatját, továbbá az ápolási, kezelési költségeket, a felhasznált alomszalmát és értékét, nemkülönben a piaczra való szállitás s az eladásnál felmerülő költségeket, meg'apja az összes kiadást. A bevételnél a nyert trágya értéke és az állatok eladási ára jöhet számitásba.

Eladási árban előirányzatok számitásánál 28—32 forintot szokás felvenni. A trágya értékét vagy egyenlőnek veszik az elfogyasztott alomszalma értékével egyszerüség szempontjából, vagy külön értéket állapitanak meg mindegyikre nézve, ami vidékenkint változó s a kérdésttevőnél alacsonynak nem tekinthető, mert mint jelzi, a hizlalásra egyrészt azért akar áttérni, mert a szarvasmarhatenyésztés nem jövedelmez, de másrészt, mert több trágyára van szüksége.

Egyebekben utalok a már emlitett két közleményre. *Sztankovics János.*

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

92. sz. kérdés. Egy uj gazdaságot kell létesitenem.

Leendő gazdaságom egy letaolt öreg erdő, mely kiirtatik és pedig egyrésze a környékbeli néppel, amely rész aztán 3 évi használatra adatik ki, (2-szer kapást, a 3-ik évben buzát vetnek bele), azután jön házi kezelés alá.

A másik része pedig pénzért irtatván, azonnal házi kezelés alá jön.

Fekvésre nézve 2-féle, és pedig egyik része mély fekvésü, mely most régi árterület lévén, sokat szenved ugyan a viztől, mely azonban árkokkal levezethető lesz, a másik része dombos, némileg hullámos, és szelid lejtője is van.

A talaj jóminőségü, közép kötött, a termőréteg elegendő mély, épp ugy az altalaj is, mely a legtöbb helyen sárga agyagnak látszik.

A szomszéd községi földeken láttam, hogy ott a főtermények, mint buza, tengeri és lóhere, kitünően diszlenek.

Mifélét és mily arányban termelhetnék? Különösen olyat szeretnék termelni, amely egyszersmind jó elővetemény lenne a buzának.

Én a gomborka és mák termelésére gondoltam.

Megjegyzem még, hogy a szükséges munkaerő rendelkezésre fog állani. Szives tanácsot kérek ez irányban; jó vetésforda közlését szintén köszönettel fogadnám.

Bresztovácz. *H. M.*

Feleletek.

Tüdőfereg-kór. (*Felelet a 43. sz. kérdésre.*) A szőrféreg ellen jó eredménynyel használtam a következő szert. Végy lágy sót és önts rá annyi vékony terpetint, hogy a sót be ne lepje, csak éppen megnedvesitse. Ebből egy héten kétszer egy-egy kávéskanálnyit kell beadni minden báránynak. Ritkán kell 3-szornál többször beadni: a szőrféreg elvész, ha csak teljesen nincs a jóság elgyengülve. Kitünő tartás magától értetik.

Terje. *Molnár Lajos.*

A szeméttrágya értéke. (*Felelet a 88. számu kérdésre.*) Ezen kérdésre igy egyszerüen szakszerü válasz nem adható. A szemét értéke csakis vizsgálat utján állapitható meg, mert annak értéke rendkivül eltérő lehet s az egy czentiméter nagyságu darabok hatékonysága az anyag minőségétől függ. Legegyszerübb lenne egy kis mintát a budapesti vegykisérleti állomáshoz beküldeni. Csakis ily módon lehetne azon kérdésre biztosan megfelelni, mit ér, hogyan használható s mily hatást fejthet ki. A lóistálótrágya, ha jól van kezelve, különösen kötöttebb talajokon használható. Kérdés azonban, hogy milyen az ára? Kifizeti-e magát megvétele tekintettel arra, hogy kat. holdanként legalább is 200 q kell belőle használni. A szemétre nézve azonban annyit már most is megjegyezhetek, hogy azt sokkal helyesebb komposztirozni s igy komposztirozva felhasználni különösen homokos talajokon, mely esetben kat. holdanként 100 q-át adunk. *K. K.*

Mohar, mint a buza elővetménye. (*Felelet a 89. számu kérdésre*). A takarmánymohar csak abban az eseteen képezi a buza rossz elővetményét, ha a buza elvetése idejéig a talaj kellően át nem ázik, mert tényleg a mohar a talajt nagy mértékben képes kiszáritani. Tekintettel azonban ama körülményre, hogy a takarmánymohar fötermenyül vettetik s teljes virázgása beálltával kaszáltatik, oly korán kerül le a talajról, hogy a buza elvetése idejéig a földet jó megmunkálásban lehet részesiteni s s kellő átázására is számithatunk. Mindenesetre czélszerü lesz a mohar lekerülte után a tarlót azonnal sekélyen leszántani s azután még egy középmély vetőszántást adni. A trágyát ép ugy, mint a zabosbükönynél, tessék a mohar alá adni, vagyis az egész táblát egyszerre megtrágyázni. *Ky.*

Pádual tengeri termesztése. (*Felelet a 90. számu kérdésre.*) A fehér pádual tengeri értékére vonatkozólag álljanak itt ama dolgok, melyeket gróf Eszterházy Mihály pozsonymegyei uradalmából nyertünk, hol is emlitett tengeri féleség termesztésével nagyban foglalkoznak.

1. A fehér pádual tengeri korán érő fajta valamivel a cinquantino után, de mindig jóva a magyar tengeri előtt érik meg. Még nem volt év — igy a tavalyi nedves időjárást sem véve ki — hogy a pádual tengeri tökéletesen be nem érett volna.

2. A terméseredmény egyezik a jó magyar tengeri terméseredményével. Az átlagos termés 10 q szemes tengeri magyar holdankint (1200 □ öl).

3. Előnye: korai érése, bőtermősége s olcsóbb töröse (16 kr pro métermázsa, mig a cinquantinóért 24—30 krt kell fizetni), biztosan eladható, mert öregszemü.

4. Sortávolság 22"—24", sorbani távolság 16"—18".

5. Azért is kitünő fajta, mert csalamádénak nagyon alkalmas. Bölevelü s sokat ad.

Gazdasági előadások.

E hó 15-én kezdetüket vették az OMGE. által rendezett gazdasági előadások s örömmel konstatáljuk, hogy a gazdaközönség az előadások jól megválasztott tárgyai iránt olyan élénk érdeklődést tanusitott, hogy ezzel a gazdasági előadások hasznos és hézagpótló voltának ujabb bizonyságát adta. Kivált a mütrágyázási kérdésekben megindított diskusszió költötte fel a gyakorlati gazdák érdeklődését és méltán, miután a vita folyamán valóban becses gyakorlati megfigyeléseket s tapasztalatokat cseréltek ki a résztvett szakférfiak, a melyekkel a felvetett kérdések tisztázásához jelentékenyen hozzájárultak. Az előadásoknak az első napon százon felüli hallgatója volt, tulnyomóan vidéki gazdák; sajnosan nélküloztük azonban a földmivelési minister támogatásával rendezett az előadásokon a földmivelésügyi miniszterium képviseletét; ezt a távolmaradást a miniszteriális férfiak rendkivüli elfoglaltságának kell tulajdonitanunk, hacsak nem akarjuk arra magyarázni a zárkózottságnak ezt a tényét, hogy a minister a gazdasági előadások intézményét nem találja elég figyelemre méltónak arra

hogy erkölcsi támogatását is megfelelő módon kifejezésre juttassa.

Gróf *Dessewffy* Aurél, az OMGE. elnöke, örömmel üdvözölvén a nagy számban megjelent érdeklődőket, megnyitja a gazdasági előadás utódik ciklusát. Az első előadást Havas Miklós a pozsonyi kereskedelmi akadémia igazgatóhelyettese tartotta: „A jelzálogos kölcsönök és azok konvertálása" czímen. Előadó jellemzi a kölcsönkötés különböző módjait, kiemeli a zálogleveles kölcsönök előnyeit, különösen a felmondhatatlanságot, és azt, hogy ily tartozásoknál az egyszer megszabott kamatláb többé nem emelhető. Iparkodik eloszlatni az árfolyam okozta bizalmatlanságot s kimutatja számokban, hogy a zálogleveles kölcsönök az árfolyam dacára a legjobbak. Hangsulyozza, hogy gazdaságt tanintézeinek nagyobb gondot fordítanak a gyakorlati számvetésre, hogy „a végzett növendék" önerejéből képes legyen az ügyletet lebonyolitani. Rátér azután azon nagyszabásu probléma fejtegetésére, hogy mikép lehetne az életbiztositást a földhitel szolgálatában hasznositani. Ennek az volna a czélja, hogy a jelen generáció munkája árán tehermentes birtok maradjon az utódokra.

Behatóan foglalkozik most a konverzióval. Ismerteti az egyes intézetek vonatkozó szabályzatát, valamint a törvénynyujtotta kedvezményeket. Mindent példákkal világit meg. A konverziók keresztülvitelére most lesz alkalmas az idő, a mikor 3 és fél százalékos záloglevelek s vannak s annak hatása alatt a többi intézet is kedvezőbb feltételeket szab. Bemutatja az adóhivatalhoz a konverzió ügyében benyujtandó kérvény teljes szövegét, melyben hivatkozik az illetékmentességet biztositó rendeletek számaira, hogy a gazda ne szoruljon közvetitőre. Azzal végzi, hogy a saját erőnkből iparkodjunk segiteni s ne bizakodjunk a nemzetközi szövetkezésben. Ezután Cserháti Sándor „talajmüvelésünk hibáiról tartott" előadást. Főhibának tartja, hogy nem csak az iga-erő kevés igen sok gazdaságban, hanem a meglevő is rossz takarmányozás folytán nem használtatik ki kellőleg, ennek folytán elmarad a tarlótörés és sok helyütt az őszi szántás a tavasziak alá, a mit pedig a mi száraz klimák alatt igen szükségesnek tart. A tavaszi szántás hátrányainak és az extirpálás előnyeinek megbeszélése után még a mély müvelés fontosságáról, a vetések megboronálásának szükségességéről és a hengerovátos használatáról szólott.

Délután 3 órakor a műtrágya-vitát tartották meg, melyet Cserháti Sándor vezetett be, s mely a gazdaközönség igen élénk érdeklődése között az esteli órákba nyult be.

Az előadásokon résztvettekről oddig a következő névsort sikerült egybeállitani:

Auspitz Pál, Bálintffy Pál, Balás Árpád, Bakay Dezső, vasadi Balogh Lajos, Baar József, Bähr Gusztáv, Bernáth Ignácz, Beer Henrik, Bernáth Félix, Berger Sámuel, Bejczy László, Benkert György, ifj. Benedikty Gyula, Bodor Elek, Botka Zoltán, Bottlik Lajos, Blau Pál, Bujanovich Sándor, Buday Barna, dr. Csányi József, Cserháti Sándor, Damberg Nándor, gróf Dessewffy Aurél, Dessewffy Ödön, dr. Décsey István, Déglův Matyás, Déghy Mihály, Drucker József, Deutsch Miksa, Egan Lajos, Emődi József, Epstein Sándor, Egan Viktor, Erll Richard, Finiakovics, Forster Géza, Fehér Amadé, Frank Mihály, Gurró Ferencz, Goll Elemér, Geiger Károly, Galgóczy László, Gelm György, Gosztonyi Kálmán, Halász Ferencz, Hany Béla, Hang Béla, dr. Herzfelder A. D., Heim Gyula, dr. Herczegh Mihály, Heller Gábor, Hensch Árpád, Inkey Béla, Jancsó Dezső, Jeszenszky Pál, ifj. Jedak István, Just Zoltán, Karlovits József, Kamoka Árpád, Kalmár Vilmos, Keiszner Rezső, Kégli Károly, Keller Gyula, Karlovitz Miklós, Kaczvinszky Árpád, Kerpely Kálmán, Kende Tivadar, Kirchner Lajos, Kovács Imre, Kodolányi Antal, Koller Pál, Kovács Sebestyén Endre, Kropf Béla, Könyöki Alajos, ifj. Lakner László, Landesz József, László Zsigmond, Ladányi Andor, Lator István, Lederer Arthur, Lejtényi György, Lippay Zoltán, br. Lipthay Béla, Lippay Géza, Löcherer Andor, Luka Mór, Lux Ernő, gróf Mailáth Géza, Meskó Pál, Malatinszky György, Mechwart Ernő, Mihálffy Sándor, Nagy Károly, Nagy János, Otocska Béla, dr. Ofner Oszkár, Papp György, Purgly Pál, Papp Zoltán, Pap Márton, Rásky Mihály, Radó Kálmán, Reusz Henrich, Rhédey Lajos, Rimler Lajos, Rovara Frigyes, Rolf Camillo, dr. Robitsek József, Rubinek Gyula, Szántó Lajos, szántói Szabó Ferencz, Scitovszky János, Serföző Géza, Sebestyén Arthur, Scitovszky Gyula, Szilassy Zoltán, Szilágyi Emil, báró Sólymossy László, Sooky László, Sookv Endre, Sorecz Lajos, Spitzer Ede, Schlichter Sándor, Szalay József, dr. Strasser Imre, Schwartz Lajos, Strausz József, Sierbán János, gróf Széchenyi Bertalan, gróf Széchenyi Aladár, ifj. Sternthal Adolf, Tirringer Gábor, Tahy István, Töttösy Sándor, Treitz Péter, Wilfing Nándor, Vadászffy Jenő, Wisnyey Gyula, Valesky Jenő, ifj. gróf Zichy Nándor, Zsáry István, dr. Zsilinszky Endre, Zoltán József, Zsubri Sándor, Zseney István.

Este hat órakor a hallgatóság az István főherczeg szállóba ment át, ahol a Magyar Gazdaszövetség gróf *Károlyi* Sándor elnöklete alatt választmányi ülést tartott s ennek kapcsán *Bernát* István tartotta meg a *tőzsdereformról* szóló előadását, melyet a Gazdaszövetség tagjain kivül a gazdasági előadások hallgatóinak nagyobbrésze is figyelemmel hallgatott meg.

A felolvasás eleje azt a fejlődést vázolja, a mi az áru- és értéktőzsdéknél az utóbbi időkben tapasztalható. Kiterjeszkedik arra, hogy a budapesti tőzsde, a mely a 60-as évek közepén alakult, ma többre, mint egy milliárdra teszi azokat a papirokat, a miket a tőzsdén jegyeznek, gabonakereskedelmünk pedig 1875—1895-ig 3·8 milliárd métermázsáról 9·6 milliárd métermázsára szökött föl. Felhozza azokat a reakciókat, a melyek a tőzsdékkel szemben nemcsak Németországban, hanem több európai államban is megindultak. E reakcióknak magvát az képezi, hogy a tőzsdék emelkedő fontosságával szemben ugy az állami, mint a társadalmi kontrolt erősitenünk kell.

Áttér azután a magyar tőzsdeértekezletre. Kiemeli, hogy a tőzsde vezető elemei részéről az agráriusok kivánságával szemben nem hiányzott a kellő előzékenység s a disszonánczát azok az ultramerkantilisták idézték elő, a kiknek körülbelül 10 évvel ezelőtt sikerült, hogy a tőzsdére irányuló reformot elnyomják, de ezeknek feje fölött a haladás hullámai nemsokára össze fognak csapni.

Az agráriusok nem tartják elégnek azokat, a miket a tőzsdetanács kész megadni. Az agráriusok első sorban hathatósabb állami ellenőrzést kérnek a tőzsdére nézve, továbbá, hogy a tőzsdetanács tagjai gazdák is lehessenek. Az árjegyzések tekintetében szigoru ellenőrzést kivánnak az agráriusok és hogy a fikciót, az ugynevezett papirosbuzát, a melylyel temérdek szédelgésre adnak alkalmat, már csirájukban elfojtsák.

Mindamellett fölolvasó ujból kiemeli, hogy az ellentétes álláspontok kiegyeztetését nem annyira a tőzsdetanács, mint a tőzsde ügyének tulbuzgó szószólói gátolják meg.

Az agrárius mozgalmaknak egyik nagy és el nem tagadható eredménye az az állás változtatás, a mely a merkantil körökben észlelhető. Azok, a kik a nemzetek közgazdasági életének jellemző mozzanatait figyelemmel kisérik, kénytelenek belátni, hogy az a reakczió, a mely a tőzsdék és általában a merkantilizmus ellen indult meg, fejlődésének még csak az első állapotjában van.

A magyar agráriusoknak az a hivatásuk, hogy megértve az idők szavát, saját érdekükben, de a nemzetközi agrárizmus erősbítése végett is oda törekedjenek, hogy mozgalmuk minél tágasabb tért szerezzen, s hogy ezek által a magyar közgazdasági politika megváltozzék, még pedig a földmivelő osztály javára.

E többször zajos helyesléssel megszakitott, végül pedig viharosan megéljenzett felolvasáshoz érdekes vita fűződött, melyben a gazdatársadalom jelesei vettek részt.

Gróf *Zselénski* Róbert nyitotta meg a vitát. Konstatálja, hogy a börzének komoly szándéka volt magát reformálni. Amint azonban megindult a vita az anketen, ott azt látták, hogy a felemás politikusok annyira megvannak elégedve a mai viszonyokkal és fölöslegesnek tartanak minden reformot, hogy maguk a börze képviselői is kevesebb hajlandósággal mentek bele a reformokba, mint annakelőtte. A magyar agráriusok álláspontja megegyezik a némettel, azzal a különbséggel, hogy a németek a határidőüzletet tiltották meg s ekkor egy definicióba foglalták, hogy mi az a fedezetlen határidő üzlet, mi azonban csak a fedezetlen határidőüzlet ellen küzdünk, mert a legitim határidőüzlet megtiltása sem itt, sem az anketen szóba nem jött.

Kodolányi Antal reflektál a Tisza Istvánféle röpiratra s helyesnek tartaná, ha a gazdaszövetség foglalkoznék vele.

Bernát István jelzi, hogy erre vonatkozólag az előkészületek már is megtörténtek s a Szemle legközelebb megjelenő száma már Tisza István munkájával foglalkozik.

Emődy József abban a nézetben van, hogy a magyar agráriusok nagy sikert értek el a börzeanketen, de ő radikálisabb reformokat óhajtana.

Bujanovich Sándor és még többek felszólalása után az elnök bezárta a vitát.

A felolvasás után tartották meg a *Közlekedési* ekelyt, melyen a főrósi, valamint a vidéki gazdatársadalomnak vagy száz tagja vett részt. Jelen voltak: Heim Gyula, Fehér Amade, Szőnyi Zsigmond, Papp György, Baross Károly, Meskó Pál, Emődy József, dr. Biró Lajos, gróf Zichy János, gróf Zichy Aladár, báró Vécsey Miklós, Baranyay Pál, Bernát István, Kodolányi Antal, Renner Gusztáv, Szevera Károly, Wittek Sándor, Debreczeni Endre, Vancsa Dezső, Koller Pál, Melli Kornis László, Lejtényi György, dr. Csillagh Gyula, dr. Darányi Gyula, Nedeczky Tibor, Reusz Henrik, Bakay Dezső, György Endre, br. Sólymossy László, Bujanovich Sándor, Kvassay Jenő, Balassa Árpád, Bottlik Lajos, gróf Zselénski Róbert, Szczitovszky János, Somsich Andor, Gosztonyi Kálmán, dr. Horváth Jenő, V. Balogh Lajos, dr. Drucker József, Zseny Pista, Kerpely Kálmán, Purgly Pál, Szilassy Zoltán, Forster Géza, Haydin Károly, Förster Lajos, Kimler Lajos, dr. Zsilinszky Endre, Rovara Frigyes, R. Ruffy Pál, Rásky Mihály, Bähr Gusztáv, Tahy István, Serföző Géza, dr. Rátz István, Rubinek Gyula, Hajdu István, ifj. Lackner László, Jeszenszky Pál, Wimmer Kálmán, Grimm György.

A felköszöntők sorát *Bujanovich* Sándor nyitotta meg, lelkes szavakban éltetvén gróf *Károlyi* Sándort, a kinek a gazdatörekvések sikerére kifejtett buzgósága és lelkesedése napról-napra több eredménynyel dicsekszik. *Scitovszky* János nagy figyelemmel hallgatott köszöntőjében gróf *Dessewffy* Aurélra az OMGE. fáradhatlan elnökére üriti poharát, *Csillagh* Gyula a magyar gazdaszövetség ügyvezetőjét. *Bernát* Istvánt köszöntötte fel. *Emődy* József *Bujanovichot* éltette s ugyanőt ünnepelte *Förster* Aurél is, majd *Baross* Károly *Cserháti* Sándorra üritette poharát.

Az előadások második napján *Hensch* Árpád, *Kerpely* Kálmán, *Rovara* Frigyes és *Molnár* István tartották meg előadásaikat; ez előadások rövid kivonatát lapunk legközelebbi számában ismertetjük, megjegyezvén, hogy az előadások az OMGE. évkönyvében egész terjedelemben közöltetni fognak, a műtrágyavita eredményei pedig gyorsiról feljegyzés alapján válnak ismertté az érdeklődők előtt.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Oldal

Meghívó. — Meghívó. — Meghívó. — XIV. tenyészállatvásár. — Az OMGE. rendkívüli közgyűlése. — A Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete.... 225

Magyar agrárpolitika. *Rubinek Gyula.* ... 226

Gazdasági előadások. ... 233

Állattenyésztés.

Hizlalás jövedelmezősége.... 231

Levélszekrény.... 233

Vegyesek. ... 235

Megbizatás. — Halálozás. — Szőlőojtványok bemutatása a gazdasági előadásokon. — Pályázat. — Védekezés az orosz gabona ellen. — Panasz a dohányjövedéki igazgatóság egy részletes intézkedése ellen. — Hibáigazítás. — A német császár és a gazdák. — A debreczeni sertésvásárok megnyitása. — Uj turistaegyesület. — Ankét az öntözés ügyében. — A lőcsei fogyasztó és hitelszövetkezet. — Szőlőojtási tanfolyam. — A Pozsonymegyei Gazdasági Kaszinó. — A II. téli gazdasági tanfolyam Nyitrán. — A magyar serfőzők egyesülete. ... 236

Kereskedelem, tőzsde. ... 236

Budapesti gabonatőzsde. — Szesztőzlet. — Élelmiczikkek a budapesti hetivásáron. — Állatvásárok: Budapesti szarómarhavásár. — Bécsi vágómarhavásár. — Bécsi szarómarhavásár. — Bécsi sertésvásár. — Bécsi juhvásár. — Párisi juhvásár. ... 237

Szerkesztői üzenetek. ... 237

Megbizatás. A földmivelésügyi miniszter dr. *Honig* Márton vittenczi lakost Nyitra vármegye pösztyéni járására nézve, *Zombory* Géza ólaszkai lakost pedig Zemplén vármegye tokaji járására nézve állandó gazdasági tudósitói tisztlei bizta meg.

Halálozás. *Szövényi* Gusztáv csányi műmalmi elügyelő leánya *Gizella*, meghalt f. hó 9-én Csányban.

Szőlőojtványok bemutatása a gazdasági előadásokon. A földmivelésügyi miniszter felkérte az OMGE.-et, hogy *Lőczai* Szabó László tokaj hegyaljai szőlőbirtokos fordított nyergezéssel készitett szőlőojtványainak bemutatására a gazdasági előadások folyamán alkalmat adjon. Az OMGE. az ojtványok bemutatásának idejét f. hó 17-én, szerdán délelőtt, a Nadányi Miklós szőlőojtó gépjének bemutatása után tüzte ki. Egyuttal értesitette a földmivelésügyi miniszter az OMGE.-et, hogy a Láczai Szabó László előadására *Engelbrecht* Károly szőlészeti és borászati felügyelőt, dr. *Mágocsy-Dietz* Sándor egyetemi magán tanárt és *Rácz* Sándor szőlészeti és borászati felügyelőt küldötte ki.

Pályázat. A szepesmegyei gazdasági egyesület által létesitendő burgonyanemesitő és bikanevelő telepre szükséges intézői állásra az egyesület elnöksége pályázatot hirdet. A szakismeretet igazoló okmányokkal felszerelt kérvények, melyekben a fizetési igény is feltüntetendő, a szepesmegyei gazdasági egyesület elnökségéhez Löcsén legkésőbb f. évi márczius hó 10-ig benyujtandók. Az állást legkésőbb f. évi április 1-én kell elfoglalni.

Védekezés az orosz gabona versenye ellen. *Bilinski* pénzügyminiszternek az a parlamenti kijelentése, hogy kedveményes tarifát nyujt az átmenő orosz gabonának, gazdakörökben nagy megtüközést keltett, mert nyilvánvaló lőn ebből, hogy az osztrák kormány a Svájczba irányuló magyar gabonaexportra mér kiszámithatlan horderejű csapást. Nemcsak minálunk, hanem Ausztriában is erős hullámzásba hozta ez a terv a gazdaköröket, mert az osztrák gazdák is jól tudják, hogy az ő érdekeiken minő csorba esik, ha az orosz transito gabona ilyen kedvezményt kap. Minálunk sem mód, sem alkalom nem volt arra, hogy gabonatermelésünk eme veszedelmének az elháritására a kellő intézkedések megtétessenek, de Ausztriában a gazdaközönség már erélyesen állást foglalt az idegen termék kedvezményezése ellen. Bécsben e kérdés fölött a mezőgazdasági társaságban alapos vita folyt, a melynek eredményként határozati javaslatot fogadtak el, a mely határozottan tiltakozik a kedvezményes tarifa ellen. A határozati javaslat megokolása kifejti, hogy a gabonakivitel gyors csökkenésében a többi között egyik fő ok az orosz gabona transito tarifa. Ennélfogva fölkéri a társulat a kormányt, hogy az idegen termőnynek nyujtott transito tarifát helyezte hatályon kivül és az osztrák gabonatermés értékesitését különösen tarifáknak vezményekkel segitse elő. Az osztrák kormány jelenvolt képviselője hozzájárult ugyan a határozati javaslatban kifejezésre juttatott elvekhez, de visszautasitotta a vita során a kormány ellen intézett heves támadást s azt igyekezett kimutatni, hogy a kormány a lehetőség keretén belől mindenkor támogatta a mezőgazdasági érdekeket. Az osztrák gazdák erélyes fellépése alighanem utját vágja Bilinski gazdékának, de a magyar gazdasági érdekek még hatásosabb védelmet követelnek.

Panasz a dohányjövedéki igazgatóság egy részleges intézkedése ellen. A jász-nagykun-szolnok megyei gazdasági egyesület figyelemre méltó panaszszal járult a kereskedelmügyhez elé a dohányjövedéki központi igazgatságának ama rendelete miatt, a melynek értelmében a vármegyei pohánytermelők nagy részének ezentul az engedett terület 50—100 százalékán az eddigi tiszai fajta dohány helyett kapadohányt kell termelniök. A gazdasági egyesület a termelőkre nézve rendkivül sérelmes és sujtó eme rendelkezés végre hajtásának megakadályozását, illetőleg módositását kéri. Megokolja kérését azzal, hogy a vármegye talaja és éghajlata a kapadohány termelésének nem kedvez, ebből a dohányfajtából holdanként 3—4 métermázsánál többet nem termel, holott az eddigi termelt tiszai fajta dohányből átlag 8—10 mázsa a termés. Mivel pedig a beváltási ár nem magasabb, kapadohány termelése esetén az eddigi 150—165 forint holdankinti brutto-bevétel helyett 50—60 forintot fog kapni, a mely esetben csak deficzittel termelhet. Az esetre, ha a jövedéknek csakugyan fontos érdeke a kapadohány termeltetése az Alföldön is, a rendeletnek oly értelemben való módositását kéri a gazdasági egyesület, hogy az első évben csak az engedett terület 10 százalékán rendeltessék el a kisérleti termelés s csak az esetben emeltessék nagyobbra, ha a kisérlet legalább is közepes eredményt szolgallat s akkor is ugy, hogy a kapadohány beváltási ára méltányos módon fölemeltessék.

Hibaigazitás. Lapunk mult (13.) számában „A dohányon a száritás alatt jelentkező gombák" czikkben, a 209. oldal 2-ik hasábjában, felülről számitva a 19. sorban, e részlet: mégpedig egy pálczikaalaku baktérium (micrococcus)" igy javitandó ki: mégpedig egy pálczikaalaku *és egy gömbös baktérium (micrococcus).* A „Egy kis helyreigazitás" czimü közlemény 3-ik kikezdésének 4-ik sorában, „kis fizetéseket" helyett „kész fizetéseket", utolsó kikezdésében pedig „szorgalom" helyett: „forgalom" értetendő.

A német császár és a gazdák. II. Vilmos császár legutóbb részt vett a porosz országos *Aekonomie - Collegium* - gazdatanács ülésében, melynek legfontosabb tárgya *Sering* tanárnak előadása volt a porosz szövetkezeti ügynek igazán bámulatos fejlődéséről. 1891-ben volt Németországban 3600, 1896-ban 9000, szövetkezet. Öt év alatt keleten számuk tőszörösre, nyugaton hétszeresre emelkedett. A hitelszövetkezetek mult évi forgalma, egy milliárd márkára rugott. Mind a mellett a fejlődés még nem érte el legmagasabb fokát. Magában Poroszországban csak minden 8—9-ik községre esik egy szövetkezet. Ezután Hueve báró, a középponti szövetkezeti pénztár igazgatója vázolta ez ifju intézmény fejlődését és hatását. A császár ez előadásokat figyelemmel hallgatta végig s este megjelent a földmivelési miniszteriumban rendezett banketen.

A debreczeni sertésvásárok megnyitása. Az ország egyik legfontosabb sertéstenyésztő vidékének központján Debreczenben, majdnem 14 hónapon keresztül pusztitott vehemens erővel a sertésvész, melyet Szabolcsmegye felől hurczoltak be a város területére. Noha a legerélyesebb óvóintézkedéseket tették, a baj csakhamar elterjedt a város nagy kiterjedésü határának mind a 35 állategészségügyi járásában s már 1895 deczember közepén a város egész területe zár alá helyeztetett. Azóta mindig tartat a zár és szünetelnek a sertésvásárok, kiszámithatatlan kárára a városnak és a gazdaközönségnek. A vész 95 udvaron lépett fel s a 13.037 sertésből álló állományban 5278 betegedett meg. Elhullott 2738, leginkább a fiatalabbak és silányul tápláltak közül. Meggyógyult 1784. A ragály csak a mult év felé kezdett erejéből veszíteni s végre ez év elején már teljesen megszünt. Miután a fertőtlenitéseket a felülvizsgálat is kifogástalanoknak találta, a város a hortobágyi puszta kivételével, a zár alul feloldatott. Legközelebb a sertésvárok is megtarthatók lesznek, a miről nyomban értesitette a városi tanács a szomszédos törvényhatóságokat.

Uj turistaegyesület. A nemzeti közgazdaság és közmüvelődésre nagy kihatással biró turistaügy általános fellenditésére lelkes mozgalom indult meg egy uj turistaegyesület, az „Országos Kárpát-Egyesület" megalkotására. Első országos osztályát Pozsonyban szervezi az egyesület, mely kiterjed a nyugatmagyarországi vármegyék területére. Az Országos Kárpát-Egyesület czélja: Magyarország kárpáti hegyvidékeinek turisztikailag hozzáférhetővé tétele és az idegen személyforgalom emelése. Eszközei: Hazánk minden vidékén osztályok szervezése, bel- és külföldi kizalmi férfiak megnyerésével képviselőségek felállitása, turistautak és védlakok épitése, a havasi kalauzszolgálat szervezése, a lóvadászat és lábszánozás okszerű gyakorlására vadászterületek és hófutárhelyek megszerzése. Az egyesületnek minden feddhetlen jellemü férfi vagy nő tagja lehet. Örökös tag 600, alapitó tag 200 koronát fizet egyszersmindenkorra és ezek diszokleveket nyernek. Pártoló tag, ki legkevesebb 40 koronát befizet — 5 évre — melyért állandó igazolványt kap. Rendes évdijas tag, ki első belépésekor 2 korona felvételi és 5 évi kötelezettséggel 4 korona évdijat fizet. Ajánljuk az uj egyesületet a turisztika iránt érdeklődők figyelmébe.

Ankét az öntözés ügyében. A földmivelésügyi miniszteriumban, mint az Agrár Értesitő jelenti, elkészült az öntözési törvényjavaslat tervezete. Ez a tervezet a miniszteriumban a földmivelésügyi költségvetés tárgyalásának befejezése után tartandó ankét elé fog kerülni. Az ankéten Darányi Ignácz dr. földmivelésügyi miniszter fog elnököli.

A lőcsei fogyasztó- és hitelszövetkezet a mult hó 31-én tartotta meg alakuló közgyülését. A 607 részvényes közül 284, s azon kivül igen sok földmives jelent meg. A szövetkezet czélja tagjainak egyfelől a mezőgazdaság, ipar és háztartás részére szükséges árucikkeket lehető olcsón szállitani, s másfelől kisebb olcsó kölcsönöket nyujtani. Az 5 frtos részvények névre szólanak. A részvényesek jogosultak 7 frt áruhitelt, s kötelező nélkül részvényösszegük háromnegyedrészéig, kötelezőre és kezesekre pedig részvényösszegük tiszzereségig terjedő pénzhitelt venni. A hitelszövetkezet székhelye Löcse, de a szomszédos falvak lakói is belépheinek a szövetkezetekbe részvényesekül és tagokul.

Szőlőojtási tanfolyam. Az Esztergom Vidéki Gazdasági Egyesület február hó 10-től szőlőojtási tanfolyamot tart — saját helyiségében, a város mellett levő amerikai szőlőtelepén. A tanfolyam czélja: az ujabb szőlőmivelési tapasztalatok szerint különösen tekintettel a legjobb alanyfajok és ojtási módok figyelmébe vételére, a szőlőojtványok — illetve a kész

ojtványok nagybani előállítása körül szükséges ismeretek elsajátítása által minél nagyobb számu ojtómunkások kiképeztetése. A tanfolyam díjmentes és hallgatója lehet minden felnőtt, és szorgalmas szőlőmivelő egyén. A legjobb tanulók, kik dicséretes szorgalmuk mellett a kivánt képességet elérik, jutalmazva lesznek.

A Pozsonymegyei Gazdasági Kaszinó f. é. február hó 21-én déli 1 órakor Pozsony, Ventur-utcza 3. szám alatti helyiségében értekezletet tart, melynek tárgya gróf *Károlyi Sándor*, az Országos Magyar Gazdaszövetség elnökének a *„gazdák érdekeinek megvédéséről"* szóló felolvasása lesz. Ezen felolvasásra a megye minden részéből és Budapestről, sőt a szomszéd megyékből is igen sokan készülnek eljönni, annál is inkább, mivel a kiváló felolvasó az utóbbi időben oly nagyfontosságuvá kifejlődött Országos Gazdaszövetség érdekeit akarja ekkor propogálni, mely érdekeket kell, hogy minden magyar gazda szívéből támogassa. A kitünő szakférfiu társaságában az Országos Magyar Gazdasági Egyesület több kiváló tagja is érkezik erre a felolvasásra Pozsonyba, kiknek fogadására a Kaszinó küldöttsége fog kivonulni. A felolvasás után tartja első gyülését a Pozonyban f. év január 3-án megalakult „répatermelő gazdák védszövetségének" végrehajtó bizottsága, melyre ugy, mint a felolvasásra a gazdasági Kaszinó minden érdeklődőt szívesen lát.

A II-ik téli gazdasági tanfolyam Nyitrán a f. február hó 25-én esütörtökön a II-ik agrárius felolvasás előtt 9—11 óráig tartja záróvizsgáját (régi vármegyei közkórház.) A földmivelési miniszterium képviseletében *Grasseli* Miklós a kecskeméti földmives-iskola igazgatója lesz jelen. A nyitramegyei gazdasági egyesület ez uton hivja meg a gazdaközönséget a záróvizsgához. Külön meghivók nem küldetnek.

A magyar serfőzők egyesületének egy küldöttsége tisztelgett a napokban a pénzügyminiszternél, kérve, hogy a küszöbön álló sörادó-reform alkalmából a miniszter méltassa figyelmére azon anomáliát, amely az osztrák és magyar sör megadóztatása körül a hazai ipar terhére mutatkozik és hatáskörében tegye meg a szükséges lépéseket a bajok enyhitésére. A küldöttség emlékiratot is nyujtott át a miniszternek, melyben a sörital adó teljes eltörlését kéri s ezenkivül mellőzhetlenül szükségesnek jelenti ki: 1. hogy a termelők egy 10%-nyi apadási leengedésben részesüljenek, minthogy azon károsodás, melyet a serfőzdék az apadás következtében szenvednek, köztudomásuag még nagyobb tiz százaléknál; 2. hogy a sörtermelőknek az esetre, ha az adók egyenesen tölük követeltetnek és egyenesen tölük szedetnek be, az összes adószolgáltatásokra nézve hat havi hitel engedélyeztessék, mely annyival is inkább indokolt, minthogy kivált a kisebb serfőzdék nem rendelkeznek a szükséges tőke felett, hogy az általuk a fogyasztóknak előlegezendő adót minden ellenszolgáltatás nélkül előre lefizethessék a sajátjukból; 3. hogy az egyes városokban a sör után beszedetni szokott pótlékok szüntessenek meg, illetve, hogy a kormány az erre vonatkozó határozatoktól a helybenhagyást tagadja meg; 4. a kisebb serfőzdéknek ezenfelül az a kivánságuk, hogy azon kedvezményekben is részesitessenek, melyek a termelési viszonyok és a termék értékesitése között létező különbözet kiegyenlitése szempontjából szükségesek. A pénzügyminiszter a küldöttségnek adott válaszában kijelentette, hogy a fogyasztási adók legközelebbi ujabb szabályozásánál a sőripar érdekeire kiváló figyelemmel lesz s hogy a kormány arra fog törekedni, hogy a sőripar létfeltételei egyenlő alapra helyeztessenek ugy Magyarországon, mint Ausztriában, hogy a magyar termékek a versenyt az osztrák sörrel kiállhassák.

Uj iskola tejmunkásnők részére. A tejgazdaságok rohamos szaporodása folytán a szakszerűen képzett munkások iránti kereslet napról-napra emelkedik s a sárvári tejgazdasági szakiskola, a mely évenként 30—35 tanulót képez ki, nem képes a számszerű igényeket kielégiteni; ez okból Munkácson és Rákón 1895. év őszén még két tejgazdasági munkásokat képező iskola létesittetett. Minthogy a három iskola működése sem bizonyult elegendőnek, a földmivelésügyi miniszter, tekintettel azon körülményre, miszerint a nők a tej feldolgozásra sokkal alkalmasabbak, mint a férfiak s hogy azoknak munkája is olcsóbban is szerezhető meg, egy tejgazdasági munkásnőket képző iskola létesitését is elhatározta. Az iskola székhelyéül Szécsény (Nógrádmegye) van kiszemelve s ugy terveztetik, hogy az az ottani tejszövetkezettel hozatik kapcsolatba s a növendékek a szövetkezet által termelt tejet fogják különféle alakban feldolgozni. A földmivelésügyi miniszter szakközzegei ez ügyben már értekezetek az ottani és a vidéki nagy- és középburtokszaiból alakult szövetkezet tagjaival, kik az eszmét igen lelkesen fogadták s kijelentették, hogy hálával veszik a miniszter elhatározását s örömmel fogadják el a közlött feltételeket. Az uj iskola tehát, mely egyészt a nőknek egy uj foglalkozási ágat megnyitni, másrészt pedig a gazdáknak alkalmas munkásnőket juttatni van hivatva, valószinüleg már a tavaszon meg fogja kezdeni működését.

Argentinia állattenyésztése. Argentinia utolsó czenzusának számai érdekes adatokat szolgáltatnak. Argentinia állattenyésztésének nagymérveire nézve. Juhállománya nem kevesebb mint 74.379.000 darab, sőt a chicagói „Breeders Gasette" szerint bizvást kerek 100.000,000 tehető azok száma; s igy Argentinia a világ legnagyobb juhtenyésztő országa. Mint marhatenyésztő ország — tekintve hogy területének egy része marhatartásra nem alkalmas — a harmadik helyet foglalja el 21.701,526 darab szarvasmarhával. Az 1888-ki czenzus több mint 21.961,657 darab szarvasmarhát mutatott ki, de ez a számadat nem lehet helyes, mert míg 1889-ben 2.425,000 száraz és 966,000 besözött, 1894-ben 3.181.000 száraz és 1.025.000 besözött marhabör exportáltatott. E számok nem mutatnak a marhaállomány csökkenésére. A czenzus a marhaállomány értékét 668.527,000 papirdollárban állapitja meg. Egy lélekre a kalkuláczió szerint 5·5 marha és 18·5 juh esik, azonban ezen roppant marhaállomány csupán 626·551 tuljadonos között oszlik meg.

Felhivjuk
a t. cz. gazdaközönség
figyelmét
a budapesti gyapju-aukcióra,
melyek az év folyamán két sorozatban julius és szeptember hónapokban fognak megtartatni.
Bejelentésekért elfogad és bővilágosításokkal szolgál:
HELLER M. S TÁRSA,
BUDAPEST,
V. ker., Erzsébet-tér 13.

Ajánlom az 1896. évi szep. 21-én Hódmező-Vásárhelyen tartott ekeversenyen
arany, ezüst és bronzéremmel díjazott
egyetemes aczélekéimet,
melyek anyag, kivitel s olcsó áruknál fogva az összes eddigi konkurrenczát legyőzni képesek.
BÄCHER RUDOLF
cs. és kir. kizárólagos eke és talajmivelő eszközök gyára,
BUDAPEST, VI., Nagymező-utcza 6S.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Tagadhatatlan legjobb vetőgépe a jeleskornak a
MELICHÁR-féle
Unicum-Drill
rendkivül egyszerű és felettébb szolid kivitelű.
Leirás és árajánlattal bérmentve szolgál
MELICHÁR FERENCZ
cs. és kir. szab. vetőgépgyára.
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utcza 68. sz.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonatőzsde.

(*Guttmann* és *Wahl* budapesti terménybizományi czég jelentése.)

Budapest, 1887. február 13.

A lefolyt hét időjárása változó volt. Kezdetben bőséges havazások mellett fagyos és hideg idő uralkodott, később enyhe és verőfényes napok következtek, melyeket eső váltott fel, a hét végével pedig ujból hideg és száraz idők van. Külföldön az időjárás gyakori csapadék mellett borus és arányla enyhe. A vizállás gyorsan volt emelkedő, különösen a Dunán a hol az árados meghaladta a 2 métrt, Jelenleg azonban ismét apadást jelentenek.

A külföldi piaczok üzelmenetét illetőleg a forgalom továbbra is csendes, a fogyasztási ugyszolván tétlen és igy mindenféle teljes nyugalom uralkodik. Az amerikai piaczokról gyakrabbi ingadozást jelentetek, fitz a látható kösztek csökkenést tüntetnek fel, gyenge kereslet és a vevők tartózkodása, ugymint nagyobbszerű realizációk az irányzat teljes ellanyulását hozták magukkal. Angliában is csendes a forgalom és az üzleti vissonyok nagyon nehézkesek. Későbbi szállítások, melyek iránt a multheten nem érddeklődés mutatkozott, szinten el voltak hanyagolva, A franczia piaczok ugyancsak csökenő árakat jelentettek és Németországban kinálat és keresletet egyaránt mérékelt volta mellett az üzlet ugyszólván pang. A többi czntinentális piaczokon is korlátolt a forgalom és az árakalig képesek poziciójukat fentartani,

Nálunk a forgalom ugyancsak gyenge és kenyérmagyak további csökkenét szenvedtek, Takarmányczikkek ellenben is árártartok, sőt árpa valamivel emelkedett.

Az üzleti hét részleteiről következőket jelentheljük:

Buza a hét nagyobb részében el volt hanyagolva. A malmok a továbbra is kedvezőlen liszttöletre utalnak és a bár mérékelt kinálattal szemben teljesen tartózkodó álláspontot foglaltak el; az árak igy már a hét kezdetével ca. 10 krt vesztettek. A hideg, fagyos időjárás bekövetkeztével azonban a hangulat barátságosabbra fordult és a megerősdult határidőpiacz is hozzájárult, hogy jobb kereslet mellett az árveszteség egy része behozatott legyen. A tavulás azonban csak nagyon rövid keletű volt, mert az irányzat ujból ellanyhult és minthogy a forgalom csupán egyes malmok vételeire szorítkozott, az árak nem tarthatták fenn magukat. Ca. 60,000 mm. forgalom mellett 15—20 krra tesszük a csökkenést; a hetihozatalok 43,000 mm.-ra rugnak.

Rozs csak mérékelten van kinálva, a kereslet azonbau szintén gyenge. Részben a fogyasztás, kisebb tételekben külföldi számára is néhány ezer mm. kelt el, melyek a multi héthez képest 5 kr. olcsóbb árakon voltak csak értékesithetők. Minőség szerint Budapest távolságában 6.35—40 frt, és helyben 6.45 frtot fizettek. Állomásokon prima rozs Pilisen á 6.30 frt, Aszódon á 6.15 frt Cassa kelt el.

Árpa takarmány és hántolási czélokra hizlalók ugymint szeszgéztők részéről jó kereletre talált, és az ajánlott bár mérékelt mennyiségek gyorsan voltak elhelyezhetők. Az árak igy 5—10 krral javulást tüntetnek fel és helyben á 4.40—60 frt alakulnak. Állomásokon átvéve jobb fajták szintén kerestetnek, megfelelő minőségek azonban — melyékért teljes árakat fizetnek — csak szórványosan jönnek a piaczra. Jobb középfajták szintén gyorsan helyezhetők el. Tiszavidéki árapert 4.75—5.25 frt, jobb fajtákért 5.80 frtig, felvidéki árpáért 6.50—75 frt, ánonabbat 7.50 frtig jegyeink. Verpelétén 7.— frt, Arcz-Szántón 7.10·5 frt, Tornaváralján 4.40 és 6.70 frt, Török-Szent-Miklóson 6.05 frtot fizettek.

Zab nagyobb mérvben érkezett, a kereslet azonban ennek megfelelően szintén kedvező volt. Az árak igy változatlanok maradtak, és szin és tiszta szerint 5·80—6·25 frt volt helyben elérhető. Elszállitási czélokra állomásokon átvéve is jobb kereslet mutatkozott.

Tengeri (ó) áruban nehány kisebb tétel á 4.— frton kelt el helyben. Uj árban felvidéki számlára ugymint Kőbánya részére is tartós érdeklődés van és

helyben valamint Budapest távolságában átvéve 3,50—60 frt Cassa fizettek. Állomásokon átvéve a Tiszavidéken 3.—3.25 frt volt elérhető.

Olajmagvak: *káposztarepeze* változatlan, forgalom alig volt. Készárut 11.50—12.50 frt, *bánáti repczét* 10.50 frt, *vadrepczét* 4.75—5.— frt, *gomborkát* 7.75 frton jegyzünk névlegesen. Kipozitumczait 1897. augusztusban-szeptemberre csendes és 11.10—15 frt között jegyezvén, 10·90—10·95 frton zárul.

Hüvelyesek: *Babban* ujra teljes tétlenség uralkodik. Névlegesen Uj bab: gyöngyösi és fehérghazai trieurt aprószemű 7.40 frt, nagy 6.50 frton déli vasut és dunamenti, áru 6.50 frton, barna dunamenti állomásokon 6.—frton jegyez. *Bukkóny* 5.25—50 forint. *Muhar* 5.50—5.75, *Kendermag* üzlettelen 6.75, *Lenmag* 8.50—75 frt, *Köles* változatlanul 5.25—65 frton jegyez.

Heremagvak: A hangulat és árak teljesen változatlanok. *Uj vöröshere:* Bánáti 38—40, erdélyi 40—46, felvidéki 46—47. *Lucserna:* (ó) 30—35 frt, (uj) 40—48 frt jegyzési helyben. Firma áru iránt mindkét herefajtában inkább van érdeklődés.

Napi jelentés 1897. február 16.

Készbuza ma gyengén volt kinálva, a malmok igen kevesét vásárolták, bágyadt iránynál néhány ezer mm. kelt el, gyengén tartott árak mellett.

Emiliére mélté eladások nem történtek.

Készrozsban ma a forgalom teljesen szünetelt, névleges árként 6·47½ ft perti paritással jelenthetjük.

Árpa csak jobb fajtákban talál vevőre.

Tengeri uj áruban 3·30—40 frt ab itt kelt el.

Zab tartott.

Határidők gyengébben indultak, később azonban némi fedezésekre megszilárdultak.

Következő kötések történtek:

	Kötöttelt.	Déli zárlat.
Tavaszi buza . .	7·73—7·76—·—·	7·75—76
Máj.-jun. buza . .	7·70—7·69—7·72—	7·72—73
Őszi buza . .	7·36—7·34—7·38—	7·36—38
Tavaszi rozs . .	3·82—3·84——·—·	3·83—84
Tavaszi zab. . .	3·04——·——·—·	6·04—05
Őszi zab . . .	·——·——·——·	·——·—
Uj tengeri . . .	3·82—3·84——·—·	3·83—84
Uj repcze . . .	7·36—7·34—7·38—	7·36—38

Heremagvak plombozása.

A budapesti m. kir. állami vetőmag-vizsgáló állomás az 1896/97. idényben f. évi február hó 12-ig az alant megnevezett magkereskedők és termelők számára a következő mennyiségű vetőmagvakat plombozta:

	Luczerna Lóhere	Összesen méltermázsa
Mauthner Ödön, Budapest *)	851	285	1136
Haidek Ignácz, Budapest	389	460	849
Magy. mezőgazd. szöv. ...	131	240	371
Klein Vilmos Szalmár ...	68	295	363
Deutsch Gyula, Budapest ...	157	198	355
Frommer A. II. utóda Bpest	159	183	342
Gr. Teleki Arvéd, Drassó **)	129	162	291
Beimel és fia Budapest ...	91	99	190
Kramer Lipót Budapest ...	53	38	91
Nöthling Vilmos Budapest ...	—	63	63
Radvánner I. L. ...	13	—	13
Összesen...	2041	2023	4064

*) 2 q komócsin.
**) 23 q répamag.

Szeszfüzlet.

Szesz. (*Goldfinger* Gábor szeszgyári főtisztviselő tudósítása.)

A hét elején a szeszüzletben változatlan irányzat uralkodott és a szeszárak, daczára az élénkebb kereseletnek, változatlanul a multi heti záralatjegyzés szerint záródnak.

Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyerszesz a hét elején jobban volt kinálva és minthogy a vételkedv is meglehetős volt, ugy több tétel kontingens nyerszesz 14·50 frton kelt el felsőmagyarországi és délvidéki állomásokhoz szállítva. *Erdélyi* állomásokhoz szállítva kontingens nyerszesz 13·50 frton kelt el.

Galiczidéből kontigens nyerszeszt tartályokban szállítva fríon kináltak ottani állomásokhoz szállítva.

Morvaországból exkontingens szeszben nem volt kinálat.

A kontingens nyerszesz ára Budapesten 14·50—14·75 frt.

Bécsi jegyzés 15·50—15·60 frt kontingens nyerszeszért.

Prágai jegyzés 51·13—51·25 adózott burgonyaszeszért.

Triesti jegyzés 8·25—8·38 frt magyar kiviteli szeszért.

A kivitel e hét elején 100 q finomitott szeszt vásárolt.

Vidéki szeszgyárak közül Nagyvárad, Kenyérmező, Losoncz 25 krral drágábban, a többiek változatlanul jegyeznek.

Budapesti zárlatárak e héten: Finomitott szesz 51·50—52.— frt, élesztőszesz 51.75—52.— frt, nyerszesz adózva 51.—51.13 frt, nyerszesz adózatlan 12.25—12.50 frt, denaturált szesz 17.50—18.— frt. Kontingens nyerszesz —.——.—.

Az árak 10.000 literfokonként hordó nélkül budapesti vasutállomáshoz szállítva készpénzfizetés mellett értendők.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület Mesterutcza, 1897. február 16. A székesfőv. *rendőrigazgatóság* jelentése a „*Köztelek*" részére). Felhozatott a szokott községekből 148 szekér réti széna, 85 szekér muhar, 38 szupszalma, 15 szekér alomszalma, — szekér takarmánycsalma, 10 szekér tengeriszár, 7 szekér egyéb takarmány (lóhere, lucserna, zabosbükköny, köles stb.), 800 zsák szecska. A forgalom gyenge. Árak q-ként a következők: réti széna 240—280, muhar uj 230—260, szupszalma 1100—1300, alomszalma 135—145, egyéb takarmány ——.——, lóhere ——.——, a szokott takarmánycsalma ——.——, tengeriszár 80—100, lucserna ——.——, sarju 220—260, szalmaszecska 180—200, széna ——, uj ——.——, zabosbükköny 240—250. Összes kocsiszám 311, suly 248.800 kg.

Állatvásárok.

Budapesti szurómarhavásár. Február hó 16-án. *A székesfővárosi közegészségügyi és marhavásár igazgatóság jelentése.*

Felhajtatott: 154 drb belföldi, —— drb galicziai, — drb tiroli, 17 drb növendék elő borju, 270 drb élő bárány; 103 drb belföldi, 160 drb galicziai, — drb tiroli, — drb bécsi, —— drb növendék borju, 1545 drb élőtt bárány, — drb élő kecske.

A borjuvásár élénk lefolyásu volt.

Árak a következők: Élő borjuk: belföldi ——— frtig, kivételesen — frtig dbonkint, 37—44 frtig, kivételesen 46 frtig sulyra, növendék borju ——— frtig, kivételesen, 17 drb növendék elő borju, 20—22— frtig sulyra. Élőtt borju: belföldi 54—62, tiroli ——— frtig, galicziai 53—60 frtig, növendék borju ——— frtig dbkint, bárány 2·80—3·50 frtig, bécsi 60—64 frtig sulyra. Élő bárány 2·50—3— frtig darabkint, Élő kecske — frtig páronkint, kivételesen ——— frtig.

Bécsi vágómarhavásár. 1897. február 15. A bécsi *marha- és huspénztár* jelentése.

Összes felhajtás 3221 db. Ebből magyar 1848 db, galicziai 462 db, bukovinai 105, németországi 799 db, hizott 2475 db, legelő — db, fiatal 746 db, ökör 2374 db, bika 368 db, tehén 450 db, bivaly 29 db.

A szombati vesztegvásárra 1074 db hajtottak fel. A felhajtás a multhetinél mintegy 600 db kisebb volt, ezen körülmény azonban az áralakulásra alig volt befolyással. Csak primissima áru volt képes egyes esetekben kisebb áremelkedést elérni, a mi a nagy hiánynak volt tulajdonitható; többi áruk azonban épp ugy, mint a multheten, vontatott forgalom mellett változatlanul irányultak. Gyengébb árak a vásár végén igen lanyhán irányultak visszamenő árak mellett. Hallomás szerint a jövő héten kezdik meg a bevásárlásokat a konzervgyárak részére, mely vásárlások egy-két héten át fognak tartani.

Árak: prima magyar 35—37.50 (—) frt, szekunda 30—34 frt, tertia 25—29 frt. Galicziai prima 35.—·—38.— (44·50) frt, szekunda 30—34 frt, tertia 26—28 frt. Német prima 39—45·50 (—.—), szekunda 34—38, tertia 29—33 frt. Legelőmarha 20·——28·— é. s., rosszabb minőségű ——frt é. s. Bika 20—30 frt é. s., tehén 18—30 frt é., bivaly 16—19— frt é. s. (Kizárólagosan élősulyra, minden %o levonás nélkül történnek. Az értékesítésben kiltüntetett árak ugy értelmezendők, hogy egyés ugyanazon eladó, a jobb minőségi állatok kg.-jáért p. o. 40 krért, a kiverésért pedig 35 krt kap.)

Egyes eladások: **Magyar hizó ökrök.** Eladók:

	Ár	Ár
Graumann Gusztáv, Pécs	30	24 —
Hacker & Engel, Győr	30½	27½ —
Lederer és Kálmán, N.-Várad ...	38	36 —
Löwinger Ignácz, Jánosháza ...	31½	28 —
Weisz M. & fia, Munkács	37	— —

Erdélyi hizó ökrök. Eladók:

Br. Bors és tsa, M.-Vásárhely...	36	28 —
Voith Gergely, Deés	40	32 —

Német hizó ökrök. Eladók:

Frisch F., Versecz...	40	38 —
Hacker Miksa, Sopron	38	35 —
Neumann testvérek, Arad	41	38 —

Az alsó-ausztriai helytartóság elrendelte, hogy az eddig minden hét hétfőjén megtartott vesztegvásár ezentul szombaton tartassék meg. A vesztegvásárra felhajtandó állatok a vásárt megelőző pénteken kell, hogy rendeletetésük helyére megérkezzenek. Az eddig ezáróult megyék közül november 14-ké kezdve további rendelkezésig csakis a következő vármegyék vannak száj- és körömfájás miatt zár alá helyezve, és csakis ezen vármegyékből nem hajthatók fel állatok a vásárra és pedig Árva, Bereg, Baranya, Bihar, Esztergom, Fejér, Heves, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Komárom, Mármaros, Moson, Nyitra, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Pozsony, Sáros, Somogy, Sopron, Szatmár, Szepes, Tolna, Trencsén, Ung, Vas, Veszprém, Zala, Zemplén és Zólyom vármegyékből és Debreczen, H.-M.-Vásárhely, Kassa, Kecskemét, Nagyvárad, Pozsony és Szeged sz. kir. városokból. Az itt elő nem sorolt vármegyékből az ismeretes feltételek mellett állatok szabadon szállíthatók a vesztegvásárra.

Bécsi sertésvásár. 1897. február 15-én. (*Schleifelder és társai* bizományi czég távirati jelentése a „*Köztelek*" részére).

Felhajtás: süldő 5561 db, bakonyi sertés 3897 db. Az üzlet igen lanyha volt.

Árak különkém élősulyban fogyasztási adó nélkül: prima 45—46½ kr, kivételesen 47— kr, közepes 43—44 kr, süldő 38—38 kr.

Bécsi szurómarhavásár. 1897. febr. 11-én. Felhozatott: 3682 borju, 1145 élő sertés, 2103 kizsigerelt sertés, 318 kizsigerelt juh, 2409 bárány.

A borjuvásáron az üzlet gyenge volt, az árak azonban változatlanul maradtak. Kizsigerelt sertések minden minőségben 2 krral emelkedtek, a forgalom vontatott volt. Bárányok lanyhán irányultak.

Árak kilogrammonkint: kizsigerelt borju 34—38 kr., prima 40—46 kr., primissima 48—56 kr., élő borju ——— kr., prima ——— kr., primissima ——— (—) kr., fiatal sertés 32—40 kr., kizsigerelt sertés nehéz 48—52 kr., süldő 44—54 kr., kizsigerelt juh 24—36 kr., bárány páronkint 4—11 kr.

Bécsi juhvásár. 1897. február 11-én. Felhajtás 1774 db juh.

A forgalom meglehetős nehézkes volt.

Árak: export juh páronkint 19—22.— (—.—) raczka —.—, selejtes juh 12.—16—.

Párisi juhvásár. 1897. február 15-én. Felhajtás: 16,597 db juh.

Az irányzat lanyha.

Szerkesztői üzenetek.

R. A. Sopron. A felsorolt szőlőfajták között, hűvös talajba alkalmasak és bátran ültethetők egymás mellé. Hogy mindegyik fajtából mennyit ültessen, az attól függ, mikép kívánja a termést értékesíteni, mert a Chasselas fajták elsősorban is asztali és csak másodsorban borszőlők. A rulländi, burgundi és tranmin pedig csak bornak való fajták, a melyek erőteljes talajt és hosszu mivelést kivánnak, különben nagyon keveset teremnek. A műtrágyákról oda vetett kérdésére megtalálja a feleletet a 35. számu kérdésre adott válaszban.

Az Orsz. magy. gazd. egyesület tulajdona.

Lapfelügyelő-bizottság: **Gróf Dessewffy Aurél, Bernát István, dr. Darányi Gyula, Forster Gezа, Galgóczy Károly, dr. Hagara Viktor.** — Főszerkesztő és kiadásért felelős: **Forster Géza** az O. M. G. E. igazgatója. — Felelős szerkesztő: **Szilassy Zoltán** az O. M. G. E. szerkesztő-titkára. — Társszerkesztő: **Jeszenszky Pál.**

A

„HUNGARIA"

műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

ajánl:

SUPERFOSZFÁTOT,

CHILISALÉTROMOT

és minden más műtrágyaféléket, legjutányosabb áron és ellismert kitünő minőségben.

Központi igazgatóság:

BUDAPEST, V., Váczi-körut 21. sz.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes

művét érdeklődőknek ingyen s bérmentve küldjük meg.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1891. évben.

Elnök: **TELEKI Géza gróf.** Alelnök: **CSÁVOSSY Béla.**

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, BUJANOVICS SÁNDOR, DESSEWFFY ARISTID, KOMJÁTHY BÉLA, PECHY TAMÁS, PÜSPÖKY EMIL, RUBINEK GYULA, SZENTKIRÁLYI KÁLMÁN, SZILASSY ZOLTÁN, SZÖVYI ZSIGMOND, SZTÁRAY ISTVÁN gróf, TELEKI SÁNDOR gróf.

Vezérigazgató: **SZÖNYI Zsigmond.**

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint hiven megfelel hivatásának; folytón fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vivta ki magának, az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkivül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; minden más illeték kizárásával.

A takarmány és termények (szalmás eleség)

biztosítása szintén a legkedvezőbb feltételek mellett eszközölhető. A díjak itt is a lehető legmérsékeltebbek.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kisgazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlatai terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágositással szolgál az igazgatóság Budapesten, (József-körut 8. sz.) és a vidéken létesitett ügynökségek. 3019

Magyar királyi államvasutak. Üzletvezetőség Kolozsvárt.

2576. szám. 1897.

Pályázat.

A m. kir. államvasutak kapcsolat alá tartozó szénkivesztak sopni-szi-gy [illegible] megnyitási napjától számitandó 8 évre bérbeadandó lévén, annak bérlőcsalás iránt ezennel pályázat nyitatik.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, akik a szénszál-kiosztási vendégek bérbevonni óhajtják, hogy a szabályszerűen bélyegzett és eddigi működésüket igazoló bizonyítványokkal felszerelt ajánlatokat legkésőbb f. évi márczius h[illegible] [illegible] vezetőségére elkülditni szándékoznak (illetőségi czimszóval) nyujtsák be.

Az ajánlatok külön lepecsételt boritékban küldendők be és a boriték következő megjegyzéssel látandó el: „Ajánlat a czikszeredai állomási vendégdére.

Az ajánlattevő köteles a kolozsvári üzletvezetőség gyüjtőpénztárnál (Kolozsvár Emke palota) f. évi márczius hó 4-én délelőt 12 óráig tartalépénz képen 200 forintot készpénzben vagy állami leté[illegible] [illegible] 100 értékpapirokban letétbe helezni, vagy oda pótlás céljára letétbe bocsátani küldeni, mivel különben az ajánlat figyelem[illegible] vétetni nem fog.

Az üzletvezetőség fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közül — tekintet nélkül a felajánlott összeg nagyságára — szabadon választhasson.

Vendégek vonatkozó feltételek a m. kir. államvasutak Kolozsvári üzletvezetőség III. osztályában tudhatók meg.

Végül megjegyeztetik, hogy a vendégtőbbe az üzleti helyiségeken kivül, a bérlő czéljaira szolgáló magán lakás is adatik.

Kolozsvár, 1897. január hó.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

A Magyar országos központi takarékpénztár

XXV. rendes

közgyülését

1897. évi február hó 24-én délután 4 órakor, az intézet helyiségében, (IV., Deák Ferenc-utca 7. szám I. emelet) tartja meg.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelő bizottság jelentésével.
3. Mérleg megállapitása, nyeremény felosztása és kifizetés iránti határozathozatal.
4. Igazgatósági inditvány: a) az intézeti hivatalnokok és szolgák nyugdijalapjának létesitése; b) az intézet 25 éves fennállásának alkalmából jótékonyczélu alapitvány létesitése iránt.
5. Alapszabályok módositása.
6. Három igazgatósági-, négy felügyelőbizottsági- és negyven választmányi tagnak választása.
7. A felügyelő bizottság, a választmányi tagok ülési jelenléti jegyei és a választmányi napibiztosok tiszteletdijának megállapitása.

Azon t. részvényesek, kik ezen közgyülésen részt venni szándoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 23. szakasza értelmében* f. é. február 21-ig d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre áll[illegible].

Az igazgatóság.

* 23. §. Közgyülésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik három nappal a közgyülés előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letevő saját nevére.

Tavaszi vetésre ajánlok:

Német elite-tarióripát

(Németországi eredeti dugványokból termelve.)

Oberndorfi sárga óriás hengeres ... ... á frt 21.—
Eckendorfi vörös „ „ ... ... á „ 24.—
Man muth Elvanthams ... ... á „ 20.—
plombált eredeti zsákokban brutto 100 kgr. ab Prag készpénzfizetés mellett levonás nélkül.

Franczia elite czukorrépa

polirázott kenyérkérő tenyészetre:

1. **Excelsior** (hozamra nézve minden külföldi terméket felülmul) sacharin tartalom 17⁰—18⁰.
2. **Javitott Brabant longue** igen magas hozamu és 16⁰—17⁰ sacharin tartalom.
3. **Keresztezett és eredeti Pologne** (mennyiségre nézve rendkivül nagy hozamu és 14⁰—16⁰ sacharizáczió). Valamennyi fajta a frt 36.— pr. brutto 100 kgr. készpénz fizetés mellett, szonfó nélkül, ólmozott zsákokban a 20 kgr. ab Prága.

Valódiság, tisztaság és csiraképességért teljes jótállást vállalunk.

Fizetési módozatok: Nagyobb tételek egyezség szerint.

Levelezés magyar, német, francia és angol nyelven.

ADALBERT WERNER,

magkulturák Német- és Franczaországban.

Iroda: **Prag, Porié No 1894.** 3154

KAINIT

nagyban és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál (Budapest Köztelek).

Árak:

nagyban waggon-rakományonként ab Leopoldshall-Stassfurt, ömlesztett állapotban 106 frt, zsákban szállitva 130 frt. A vasuti szállitásköltség a különböző távolságu rendeltetési állomások szerint 130—140 frt között váltakozik.

Kicsinyben mm.-ként zsákkal együtt budapesti raktárunkból egyesületi tagok részére 2 frt 80 kr., nem tagoknak 3 frt.

A megrendeléssel egyidejüleg a kainit árát egyesületünk pénztárához bekülderi kérjük, a szállitási költségek a küldemény átvételénél fizetendők.

KIS HIRDETÉSEK.

A keményszemű

[illegible] **az utcaütti tengerd van élta a nosa** [illegible] a legtisztább ell[illegible]

A multévi eredetű kiállitáson (versenyen kivül) a különféle vetőmag nemesitőjénél is osztatott [illegible]

Gazdasági kirándulási czélokra [illegible] kisebb mennyiséget, [illegible] termászszikitt 9·00 frt, legelőszemű pázsit [illegible] 8·00 frt, [illegible] 6·00 frt, [illegible] mára szállitva (szakon kivül) értendők. A piacai áruból 5 [illegible] 1200 [illegible] szállitatik. Megrendelések a pénz előlegen beküldése mellett, illetve előjegyzéseket a vetőmag [illegible] gad: a fehérczegi gazdasági intézség Fehérvár-Acsa. 3246

Nógrádmegyében

[illegible] 860 hold (4 1200 □ öl) szép fekvésű, [illegible] **föld, megfelelő gazdasági épü**letekkel [illegible] **kiadóhivatalban.** 3257

Szabadalmazott

tiz évig is eltartó

portiókötelek

6 m/m vastag, 200 c/m. hosszú, egy posta csomag **100 drb 1 frt 60 kr. 1000 drb 15 frt.** Ugyanily

kévekötelek

4½ m/m vastag, 150 c/m hosszú egy próba postacsomag **200 drb-al 1 frt 60 kr 1000 darabot 7 frtért** szállit utánvét mellett; ugyszintén más **gazdasági kötelemüeket ajánl** legjutányosabb árakon

Bellán Mátyás,
Bács-Cseb. 3083

2 szab. hidmérleg

[illegible] 1000 kgr., [illegible] 1000 kgr., mind a négy még uj, valódi Ihagyáyi-féle, az ólefk minden nagyobb gyár, gazdaság, sörfőzde, szeszfőzde, gőzmagvaszoló [illegible] pő 2 ersig [illegible] törvényesen hitelt, hatóságilag megvizsgáli, hivatalosan pecsételve, olcsón eladók. **Nolz v. B.** magázonál **Bécs, IV.,** Panigiugasse 3. sz. alsó 5. (A szigeten vásár-rendőri felülvizsgálásokat is mint eszkedik mindenfajta [illegible] [illegible] legtek 50—1000 kilóig egyenkint [illegible] 3255

Eladó

vetőmagnak [illegible] Sándor és Társai nagyon [illegible] magyrak eladók; [illegible] 200 m hosszu bálnong. elárendő [illegible]; 100 q. lenmag, eredeti rigai mag után termelve, igen nagyszemü vállfaj. Mintával és ár iránti felvilágositással szolgál **Höfer** Flóra kaszárd, Upor, Zemplénmegye. 3255

Magyar kir. államvasutak.
164795/C/IV. sz.

Hirdetmény.

Ugy személydijszabás élelbelépteitése a magyar-délkeleti helyi [illegible]

A magyar-délkeleti h. érdekű vasuton folyó évi márczius hó 1-jétől kezdve uj személydijszabás lép életbe, melylyel a megszűnő díjszabás érvényen kivül helyezetik, s melynek mentén viszonylatban olcsóbbak.

Ezen díjszabás a m. királyi államvasutak díjszabás-táruzatát irodájában (Budapest, IV. Ker. Csengery-utca 38. sz.) 10 krért kapható.

Budapest, 1897. január 12.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

A m. kir. Államvasutakról eredő tejhozam használható jó karban levő

tizedes-mérlegek

súlyokkal együtt, minden nagyságban, ugyszinte

waggon-hidmérlegek,

továbbá **távirdai sodrony,** [illegible] czélokra, valamint használt

Werndl fegyverek

felette olcsó áron kaphatók

Kohn A. M.

vas és fém nagykereskedőnél **Budapesten, VI. Mozsár-u. 9.**

Megvételre

Kerestetik 500 kg. Nyulszapuka mag, Antiqilla Vulneraria. Czim a kiadóhivatalban. 3200

A magyar

gazdatisztek és erdőtisztek az országos egyesülete [illegible] a t. [illegible] db [illegible] nak állásközöl osztályonkénti bejelentett tagjait elhelyezésre. Az e ügyben vezi fölvilágositások és közvetitések díjmentesek.

Mezőgazd. és erdőszetű fogalkalmazottak nyugdijtársulete. Eszközöl biztositásokat: nyugdija, [illegible] g. i (ira mezőg. s a szász erdőszeti és ezekkel rokon foglalkozási egyének számára a legolcsóbb díjtételekkel, mert nem nyereségkedésre alakult vállalat. Kivánatra alapszabály díjtábláczatai és bővebb felvilágositással szolgál az iroda: Budapesten, IX. ker., Lónyay-utcza 5. sz. alatt.

Hirdetési ár 15 szóig 30 kr., azon felül minden szó 2 kr., feltűnő betűkkel 4 kr. Czím kőzlésénél minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték.

KIS HIRDETÉSEK.

Csak mezogazdák és a szakirodalom termenyei, továbbá állást keresők és adók hirdetményei vétetnek fel e kedvezmenyes rovatban.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válaszra szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

Tisztelettel kerjük mindazokat, kik valamely jeligés hirdetesre ajanlatukat kiadóhivatalunkba küldik, azokhoz a megfelelő levélbélyeget csatolni sziveskedjenek, mert a kiadóhivatal azt saját költsegen nem tovabbithatja.

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS.

Állásnélküli

gazdatisztek addig is, míg mint ilyenek alkalmazást nyerhetnek, tisztességes keresethez juthatnak. Hol? megtudható a kiadóhivatalban. [illegible]

Szamtarto

keresteti k nagy alföldi bérgazdaságba. Csak olyan elsorendu [illegible] bizonyitványokkal és referenciákkal képes igazolni teljes megbizhatóságát és azt, hogy több évet töltött hasonló szolgálatban. Ajánlatok a kiadóhivatalba küldendők „Számtartó" jelige alatt. 3322

Nőtlen szamvivo

kerestetik mielőbbi belépésre nagyobb alföldi gazdaságba. Megkivántatik: hasonló állásban való hosszabb működés, egyszerű és kettős konyvvitelben teljes jártasság, szép írás. Fizetés évi 500 frt és ellátás. Czím a kiadóhivatalban. 3330

Irnok,

ki gazdasági iskolát végzett, [illegible] 2400 holdas birtokot onálloan [illegible] kerestetik. Tejgazdaságban jártas egyén, előnyben részesül. Czím: Mazzantini A., [illegible] 3276

Gazdasági

segédi vagy ispáni minőségben alkalmazást nyer nőtlen fiatal ember, ki gazdasági képzettség[illegible] könyvvitelben és a magyar és [illegible] ajánlkozó képességéhez mérten megállapodás tárgyát képezi. Tarisch Kajetán. Bars-[illegible] 2

ÁLLÁST KERESŐK.

Gazdatiszt,

38 éves, nős, izr. vallású — a [illegible] 15 évi praxissal, állását április 1-re esetleg későbbre változtat[illegible] 3238

Gépész-kovács,

nős, ki nagy uradalmakban volt [illegible]

Gazdatiszti,

titkári vagy irodatiszti állást [illegible] érettségit végzett okleveles gazdász, ki tobb évi gyakorlattal bir s erről kitűnő bizonyitványok felett rendelkezik. Birja [illegible]

Pénztáros,

[illegible] számtiszti, ellenőri vagy egyéb megfelelo irodai állást. Ha szükséges, [illegible] vatal [illegible]

Gépész,

okleveles, ki a gazdasági gépek körül kellő gyakorlattal bir, óhajt nagyobb [illegible] állomást elf[illegible] a kiadóhivatalban. [illegible]

Egy

1400 holdas uradalom számvivője, ki nős, de családtalan, 30 éves és a külső gazdálkodás minden ágában is tökéletesen jártas, mérlegképes, elismert[illegible] vezető, felmondatlan állásban, hasonló, vagy esetleg kezelo-ti zti alkalmaztatást keres. Szives megkeresések [illegible]

Gazdatiszt,

42 éves, nős, 25 évi gyakorlattal, kitünő bizonyitvány és kiváló referenciákkal rendelkezik, a gazdálkodás minden [illegible] teljesen jártas, ugy a belső mint a külső gazdasági teendők ellátásában gyak[illegible] teljes [illegible] birtoknak önálló kezelője, a [illegible] nem [illegible] nyelvet szó [illegible] irásban [illegible] tökéletesen birja, tehetségeinek megfelelő [illegible] talban. 3288

Gazdasági

intézetet jó sikerrel végzett, katonakötelezettségének eleget tett 26 éves egyén, kellő gya[illegible] nagyobb uradalomban [illegible] 600—1000 holdas gazdaság vezetését elvállalja, kellő biztosítékkal, perczent vagy fix fizetésért. Czím a kiadóhivatalban. [illegible]

Foldmivesiskolát

[illegible] minden ágában, ugy dohány es [illegible] gyarul, románul és keveset németül, jelenleg 1200 holdas birtokot kezel, berlet lejárta miatt változtatja állását, megfelelő állást keres. Czím a kiadóhivatalban. 3326

Gazdálkodó,

[illegible] sági teendőkben, szorgalmas és [illegible] lalhatja. Czím a kiadóhivatalban. [illegible]

Gépész,

vizsgázott, 33 éves, ki az összes gőz és gazdasági gépek keze[illegible] zási munkát önmaga szolgáltatja az electro echnika terén [illegible] áll alkalmazásban, jó bizonyitványok és ajánlatokkal van [illegible] sát változtatni óhajtja. Czime [illegible] 3[illegible]

Gazdatiszt,

$10^1/_2$ évi gyakorlattal biró, 28 [illegible] fiatal [illegible] keres azonnali, esetleg későbbi be[illegible] — Czím a kiadóhivatalnál. 3335

Irnok

vagy segédi állást keres egy [illegible] az irodai, mint a gazdasági [illegible] endokben jártas. — Czím a [illegible]

Gazdatiszti

[illegible]

Tejgazdasági

[illegible] esetleg április 1-jére [illegible]

Gazdatiszt,

[illegible] dasag minden ágában jártas, 2 evi gyakorlattal, katonai kötelezett[illegible] márczius vagy április 1-ére esetleg későbbre változtatni óhajtja, beszél magyarul és [illegible] Czím „Józan gazdatiszt" [illegible]

Kertész,

[illegible]

Egy

nőtlen egyén, ki 10 évig volt gazdaságban alkalmazva, jó [illegible] mint gazdasági gyakornok vagy segédtiszt kiván szerény fizetés [illegible] kiadóhivatalban. 3305

Egy

[illegible]

Egy

[illegible] egy mezőgazdasági [illegible]

ÁLLATOK.

Eladó

Marczali uradalom magyar fajta törz gulyájából 7 drb 2—3 [illegible] ka. [illegible] felvilágositással szolgál [illegible]

Angol

nus-birka nyáj, Oxfordsh[illegible] fajta, mely áll 200 has[illegible] juhból, ellés április [illegible]

Eladó

[illegible] drb félvér simmenthali tehén [illegible]

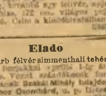

Eladó

[illegible] izolgál az uradalmi intéző[illegible]

Eladó

[illegible] mándon, Fejérmegye. [illegible]

Simmenthali

elivér és magas félvér más[illegible] ves és fiatalabb 20 drb [illegible] 150—250 frt árban e[illegible] vánka Lászlónál, Szemeré[illegible] asut Ipolyság. [illegible]

Keresek

[illegible] 7 év között levő jó ugró, [illegible] jó belovagolt [illegible] és magasságát valamint [illegible] Fejér József [illegible]

Grof Appony

[illegible] Hőgyész[illegible]

Tenyészkanok

[illegible] mangaliczá[illegible] sertésvészen át[illegible] Bővebb felvilágositással szolgál Strausz-félc gazdaságok intézősége, Szécsény, Nógrádm. 3328

Több

[illegible] mhes es meddo arab kanc[illegible] szben bábolnai Pedigré, [illegible] pedig Chelsea angol te[illegible] mén által fedezettek, [illegible] nyészet felujitása végett e [illegible]

Vegyesek.

VEGYESEK.

Valódi

[illegible] n fajzástól me[illegible] válogatva [illegible]

Gözekével

[illegible]

A

[illegible] Ára a gyulai vasut állom[illegible] szállitva, esetleg kisebb men[illegible] ségben is, zsáknélkül mé[illegible]

Bérlet-átadás.

[illegible] nyebb vidékén, Pápától [illegible] április 1-r[illegible] es megkeresések „Ura[illegible]

Megvételre

kerestetik tiz darab gazdasági [illegible]

Cserebe

[illegible] tik tavaszi ültetésre 500.0[illegible] ab kulonböző nagyságu 3-[illegible] erős és 3—5 méter hossz[illegible] s tölgy, esetleg fenyőfacs[illegible]

Bérbeadás.

[illegible] 15-től kezdődőleg 12 év[illegible] bérbe adatik. Bővebbet a ma[illegible] czaltoi uradalmi intézőségn[illegible]

Eladó

[illegible] Czím a kiadóhiva[illegible]

Óriási

toursi és bretagnei tökmag, kilója 80 krért kapható a „Dabronyi bérgazdaságban", u. p. Nagy-Alásony, Veszprémm. 3314

Nagy-Mutniki

[illegible] 2 frt, 50 kiló 7 frt mig [illegible] ümag is van per 5 kiló 2 frt [illegible]

Megvételre

[illegible] stetik 80 m/m. ilmicz [illegible]

Csillagfurt.

[illegible] alkalmas csillagfürtöt (Lupi[illegible]) kisebb nagyobb mennyiségben. Minták és árajánlatok külden[illegible]

Vetésre

[illegible]

Elado

[illegible] Kühne-féle czirokmagfejtő-[illegible] Szalai Simon urad. számvevőnél Puszta-Telyón, pálya-[illegible]

Venni

[illegible]

Birtokbérlethez

[illegible]

10.000

[illegible]

Tavaszbuzát

kiunő minőségben ajánl

HALDEK

magkereskedése 3344

Budapest,

Károly-körut 9. sz.

Vetőmagvak

1000-ed éves kiállításon legmagasabb dijjal: ***diszoklevéllel kitüntetve. Répamag.*** Sárga Oberndorfi állami ólomzár alatt, 50 kilonkint 12 formtért 500 [illegible]

Gróf Teleki Arvéd

drassoi uradalmaban u. p. Koncza.

Szétküldés ab Alvincz és Szászrégen utánvettel. A pénz előre ***küldődjenek áru*** franco megy. Továbbá ***lucerna mag, vörös lóhere mag, baltaczim, feher paszuly, Heine-féle es Dupani zab kaphatók.*** 3047

Valódi

Aszfalt ✻ fedlemezek

mely tiszta, természetes aszfalt bitumenből gyártott tuzbiztos tetőfedési anyag, teljesen szagtalan es legnagyobb tartósság mellett [illegible] nem igényel ma[illegible] 3[illegible]

Biehn János

Budapest,

IX. ker., Ferencz-korut 46.

Aszfalt- es kátránytermekek vegyi gyara.

Biehnfor

(szabadalmiag, vedve).

szep tölgyfaszinu mazanyag es fatelitő-szer. Különösen gyalult fára mázolva, pompás szint ad. Carboleumnál valamivel lassabban szarad, de a rat sokkal melyebben és tartosabban conserválja.

Árlapokat, mintákat dijmentesen küld

Ő császá és kir. Fensége **József főherczeg** és Ő királyi Fensége **Fülöp Szasz-Coburg-Gothai herczeg** udv. szállítója

Dr. Lendl Adolf,

tanár 3040

praeparatoriuma

és

tanszerkészitő-

intézete

BUDAPEST,

II. Donáti-u. 7.

Legmagasabb és magas elismeresek; aranyérmek, diszoklevel stb. stb. miniszteri ajánlasok. 2036

Ajanlkozik

emlosok es **madarak** természethu, muvészi es tartos **kitomésére.**

Jutanyos árak.

Az állatok friss állapotban [illegible]

Magyar kir. államvasutak.

Hirdetmeny.

[illegible] szabás lép életbe, melylyel a megnyitás napjától érvényes hasonló dijszabás érvényen [illegible] viszonylatban tetemesen les állittatnak. Ezen dijs[illegible] kir. államvasutak dijszabás elárusító irodájában (Budapest, [illegible]

[illegible] apest, 1897. [illegible]

Az igazgatosag

Bérszántás gőzekével.

A legujabb eredeti **Fowler-féle Compound gőzekékkel** talajmivelésre vállalkozik 3171

WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó,

Budapest, Kelenföld, Fowler-telep.

A MAGYAR KIRALYI ALLAMVASUTAK.

15700/XIV. sz.

Hirdetmény.

A magy. kir. Államvasutakon folyó évi február hó tizedi kezdve a kassa-tornai és szepsi-miskolczi vonalon közlekedő vonatok menetrend a következőleg fog módosíttatni.

A kassa-tornai vonalon:

A Tornáról jelenleg reggel 4 óra 50 perczkor induló vonat 10 perczczel korábban, azaz reggel 4 óra 54 perczkor indul a Kassára egyszini jelenleg reggel 6 óra 12 perczkor érkező; a Kassáról jelenleg d. u. 1 óra 50 perczkor fog indulni a Tornára egy órát jelenleg d. u. 2 óra 51 perczkor fog érkezni; a Tornáról jelenleg d. u. 6 óra 5 perczkor induló vonat 10 nappal 17 perczczel későbben, azaz díjjel 10 óra 47 perczkor fog érkezni, czélszerű kivül még a Tornáról jelenleg d. u. 5 óra 15 perczkor és Kassáról jelenleg reggel 7 óra 51 perczkor induló vonatok is lényegtelen változást fognak szenvedni.

A szepsi-miskolczi vonalon:

A Moczonokról jelenleg díjjel 3 óra 34 perczkor induló vonat 19 perczczel korábban, azaz díjjel 3 óra 15 perczkor fog indulni a Szepsire reggel 4 óra 18 perczkor megérkezni; a Szepsiről jelenleg díjjel 10 óra 14 perczkor induló vonat 11 perczczel későbben, azaz 10 óra 25 perczkor fog indulni a Moczonokra díjjel 11 óra 30 perczkor fog érkezni; végül a Szepsiről jelenleg d. u. 3 óra 35 perczkor induló vonat lényegtelenül változik.

Budapest, 1897. február 9-én.

Az igazgatóság.

(Ujságoknak nem díjjaztatik.)

VÉD- JEGY.

A zalathnai kénkovand ipar r. t.

BRASSÓI

kénsav- és műtrágya-gyára

ajánlja legjobb minőségű mindennemü

MŰTRÁGYÁIT

a t. cz. gazdaközönség b. figyelmébe.

Árajánlatokkal készséggel szolgál a

Központi iroda, Budapest, IV., Bécsi-utcza 5.

HIRDETMÉNY.

A „Salgótarjáni kőszénbánya-részvénytársulat"-nak

folyó évi márczius hó 4-ik napján délelőtti 10 órakor Budapesten, V., József-tér 14, sz. házban levő központi irodáinkban megtartandó

XXIX. rendes évi közgyülésre

a t. cz. részvényeseket meghivjuk.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentésének előterjesztése.
2. Az 1896-ik évi mérleg és zárszámadások előterjesztése és az évi osztalék megállapitása.
3. Az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak 1896-ra adandó felmentvény.

Az alapszabályok 19. §-a rendelkezése szerint az ezen közgyülésen résztvenni akaró részvényesek részvényeiket vagy a társulat fent megjelölt központi irodájában (V., József-tér 14.), vagy pedig a k. k. priv. allg. Boden-Credit-Anstalt-nál Bécsben (I., Teinfaltstrasse 6.) folyó évi február hó 23-ig hezáólag letéteményezni tartoznak.

Az alapszabályok 19. §-a értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosít.

Értesitjük a t. cz. részvényeseket, hogy a mérleg az évi jelentéssel együtt az alapszabályok 52. §-ának megfelelőleg f. évi február hó 24-től kezdve, központi irodáinkban rendelkezésünkre áll.

Budapest, 1896. február hó 8-án.

(Utánnyomás nem díjaztatik). *Az igazgatóság.*

HARRISON Mc. GREGOR & Co.

Albion Albion

3267

daráló-gépei

a legjobbak. Kapható

Graepel Hugónál,

Budapest, V., külső váczi-ut 46.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Méltóságos Gróf Esterházy Sándor ur

Puszta-Kemenesi gazdaságában

utolsó posta Nemes-Magasi,

eladó: százezer drb. 2 éves akácz-csemete ezre 5 frt; ***hazai fajtiszta sima szőlővessző*** ezre 4 frt; ***amerikai gyökeres r. selectione vessző*** ezre 15 frt; ***95-iki somlói fehér bor*** hektója 30 frt; ***96-iki somlói fehér bor*** hektója 25 frt; ***96-iki kemenesi vörös bor*** hektója 24 frt; vevő literezett hordójába vasutra szállitva. 3295

Lapunk bekötési táblája

1 frt 36 krért (portómentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

Hirdetmény.

Karsai Vilmos és néhai Karsai Albert örököseinek, Puszta Nagy Teleki gazdaságában

eladó 100 méterm. tavaszi bükköny

à 6 frt 50 kr. per 100 kilogram, továbbá

eladó 3 db. egy és fél éves pinzgaui bika.

Vasut posta és távirda állomás **Hatvan,** Hevesm. Tudakozódni **Somogyi Sándor tiszttartónál** lehet. 3290

Haszonbérlet.

Mltsgs. gróf Károlyi Lajos ur tótmegyeri uradalmához tartozó

389 kat. hold kiterjedésü salgoi gazdaság

melyből 356 k. hold jó minőségü szántóföld — a rajta levő majorral, élő és holt leltárral — 130 hold őszi vetéssel, 143 hold őszi szántással tavasziak alá — **1897. április hó 1-től kezdve 15 évre haszonbérbe kiadatik.**

Bővebb felvilágositás nyerhető

az urad. tiszttartóságnál

3352 **Tót-Megyeren** (Nyitram.)

„Pátria" irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása Budapest, (Köztelek).